

HUKUK KAVRAMLAR

Katılan, Kamu Davasına Katılma

HUKUK KONULAR

Ailenin Korunması, Bakanlı ının Davadan Haberdar Edilmesi

ANAHTAR KEL MELER

Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ı

ÖZET

6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ula ılmıştır.

KARAR

Yargıtay Çtihtadı Birle tirme Büyük Genel Kurul Kararı

E: 2019/6

K: 2019/7

YARGITAY ÇT HADİ B RLE T RME BÜYÜK GENEL KURULU KARARI

ESAS NO: 2019/6

KARAR NO: 2019/7

KARAR TAR H : 13.12.2019

ÖZET: 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı sonucuna ula ılmıştır.

I. G R

A. ÇT HATLARI B RLE T RME KONUSUNDAKİ BA VURU

Yargıtay 14. Ceza Dairesi Üyesi *** 04.04.2019 tarihli dilekçesiyle; Yargıtay 14. Ceza Dairesi tarafından temyizen incelenen dosyalarda, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davaya katılma

hakkına sahip oldu unu, ancak mahkemece ilgili Bakanlı ın davadan haberdar edilmesinde ve yokluklarında verilen kararın anılan Bakanlı a tebli edilmesinde zorunluluk bulunmadı ı görü ünün benimsendi ini, buna kar ılıklı Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17.04.2018 tarihli ve 2016/14-1448 E.-2018/177 K. sayılı kararında Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının yoklu unda verilen kararların anılan Bakanlı a tebli inin zorunlu oldu una hükmedildi ini, bu nedenle Yargıtay 14. Ceza Dairesi ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu arasındaki içtihat aykırılı ının giderilmesi için içtihatların birle tirilmesini istemi tir.

B. YARGITAY B R NC BA KANLIK KURULUNUN KARARI VE Ç T HADI B R LE T R MEN N KONUSU

Yargıtay Birinci Ba kanlık Kurulunun 05.11.2019 tarihli ve 342 sayılı kararı ile, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili aynı Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının yargılamalardan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadı ı konusunda Yargıtay 14. Ceza Dairesi ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu arasında görü aykırılı ı bulundu u ve farklı uygulamaların sürdürüldü ü, bu aykırılı ın ç tihadı Birle tirme Büyük Genel Kurulunca içtihatları birle tirme yoluyla giderilmesi gerekti ine karar verilmi tir. Ancak, Yargıtay ç tihadı Birle tirme Büyük Genel Kurulunda yapılan görü meler sırasında, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesinde Bakanlı ın gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan iddet veya iddet tehlikesi dolayısıyla açılan ceza davalarının yanı sıra idari, hukuki her tür davaya ve çeki mesiz yargıya katılabilece i düzenlenmi olup içtihatı birle tirmeye konu uyu mazlı ın ise ceza davalarının kovu turma a amasına ili kin olması nedeniyle içtihatı birle tirme konusunun "6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadı ı" ekinde belirlenmesine oy birli i ile karar verilmi tir.

B.GÖRÜ AYKIRILI ININ G DER LMES STEM NE KONU KARARLAR

Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 05.03.2019 tarihli ve 2019/509 E.-2019/7852 K.; Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17.04.2019 tarihli ve 2016/14-1448 E.-2018/177 K. sayılı kararları.

C.GÖRÜ AYKIRILI ININ G DER LMES STEM NE KONU KARARLARDA BEL RT LEN GÖRÜ LER N ÖZETLER

1. ç tihatların Birle tirilmesi Konusunda 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. Maddesi Uyarınca, Bu Kanun Kapsamına Giren Suçlarla İlgili Olarak Açılan Ceza Davalarında, Kovu turma Evresinde Mahkemesince; Aile, Çalı ma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının Davadan Haberdar Edilmesinin Zorunlu Olmadı ı Görü ünde Olan Daireler

On Dördüncü Ceza Dairesi konuyla ilgili olarak Yargıtay Birinci Ba kanlı ına bildirdikleri görü lerinde

özetle; cinsel dokunulmazlı a kar ı i lenen suçlarla ilgili yapılan soru turma ve kovu turmalarda Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı nın 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi gere ince davaya katılması hususunda ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinde görülmekte olan davalara ili kin mahkemelerce Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı na resen bildirimde bulunulmaması gerekti i ancak Bakanlı ın bir ekilde davadan haberdar olup katılma talebinde bulunarak hükmü temyiz etmesi hâlinde anılan maddeye istinaden kanun yolu incelemesinde katılmasına karar verildikten sonra temyiz incelenmesinin yapılarak davadan haberdar edilmemesi nedeniyle hükmün bozulmaması yönünde Dairece uygulama yapıldı ı, bu kapsamda ilk derece mahkemesi ile bölge adliye mahkemesince ihbarda bulunulmaksızın sonuçlandırılan yargılamalara ili kin hükümlerin bozulması yoluna gidilmeksizin dosyanın esastan sonuçlandırıldı ı, ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulunca; Yargıtay Cumhuriyet Ba savcılı ının itirazı üzerine önüne gelen bazı dosyalarda 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesine istinaden soru turma ve kovu turma evrelerinde Bakanlı a ihbarda bulunulmasının zorunlu oldu u ve bu kapsamda mahkemelerde görülen davalarda ihbarda bulunulmadı ı takdirde temyiz a amasında incelemeyi yapacak Yargıtay Ceza Dairesince mahkemenin gerekçeli kararının Bakanlı a tebli i için dosyanın tevdi edilmesi gerekti i yönünde kararlar verildi i, bu kararların kabul görmesi hâlinde 6284 sayılı Kanun'un yürürlü e girdi i 20.03.2012 tarihinden beri Dairece onanmak suretiyle kesinle en ve di er dairelerin görev alanına giren dosyalar da dü ünüldü ünde önceden verilen birçok kararın hukuken kesinle memi sayılması gerekece inden sonucu itibarıyla a ır neticeler do aca ı, Dairede ve Yargıtay Cumhuriyet Ba savcılı ında temyiz inceleme sırası bekleyen eski tarihli çok sayıda dosyanın bulunması ve cinsel dokunulmazlı a kar ı i lenen suçlarda yapılan soru turmada ilgili kolluk birimlerine Bakanlı a bilgi verme yükümlülü ü getirilmesi nedenleriyle ayrıca mahkemenin gerekçeli kararının tebli edilmesi gerek bulunmadı ı, bu konuda Ceza Genel Kurulu ile Ceza Daireleri arasında içtihat farklılı ı bulundu u belirtilmi tir.

2. çtihatların Birle tirilmesi Konusu Kapsamında 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. Maddesi Uyarınca, Bu Kanun Kapsamına Giren Suçlarla İlgili Olarak Açılan Ceza Davalarında, Kovu turma Evresinde Mahkemesince; Aile, Çalı ma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı nın Davadan Haberdar Edilmesinin Zorunlu Oldu u Görü ünde Olan Daireler

Birinci Ceza Dairesi konuyla ilgili olarak Yargıtay Birinci Ba kanlı ına bildirdikleri görü lerinde özetle; 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı nın davaya katılma hakkının açıkça düzenlendi i, 5271 sayılı CMK'nın 233. maddesinin birinci fıkrasında ma dur ve ikâyetçinin, soru turma a amasında Cumhuriyet savcısı, kovu turma a amasında ise mahkeme ba kanı veya hâkim tarafından usulüne uygun olarak ça rılıp dinlenmesi gerekti inin hüküm altına alındı ı, katılma hakkı olan gerçek veya tüzel ki inin ikâyet hakkının da oldu u, di er bir deyi le katılma hakkının ikâyet hakkını da içerdi i hususunda hiçbir ku kunun bulunmadı ı, CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gere ince ma dur ile ikâyetçinin kovu turma evresinde duru madan haberdar edilme, kamu davasına katılma, tutanak ve belgelerden örnek isteme, tanıkların davetini isteme, vekili bulunmaması hâlinde cinsel saldırı suçu ile alt sınırı be yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine

avukat görevlendirilmesini isteme ve davaya katılmı olmak artıyla davayı sonuçlandıran kararlara kar ı kanun yollarına ba vurma haklarının bulundu unun belirtildi i, duru madan haberdar edilme hakkının kanun koyucu tarafından, ma dur ve ikâyetçi için kovu turma a masında kullanılabilecek bir hak olarak düzenlendi i, ma dur ve ikâyetçiye veya vekillerine usulüne uygun tebli i lemi yapılmadan "duru madan haberdar edilme" hakkının kullandırıldı ından bahsetmenin mümkün olmadığı , bu hakkın kullandırılmamasının CMK'nın 234. maddesine aykırılık olu turaca ı, uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile güvence altına alınan hak arama hürriyetinin sa lanması ve pozitif ayrımcılık ilkesinin tesisi amacına uygun olarak CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrası ve 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca, kamu davasına katılma hakkı bulunan Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu oldu u, bu zorunlulu un hüküm verilmeye kadar yerine getirilmemesi durumunda ise CMK'nın 35 ve 260. maddeleri uyarınca kanun yollarına ba vurma hakkı bulunan anılan Bakanlı a gerekçeli kararın tebli edilmesi zaruri oldu u, Dairenin 2016 yılından beri istikrarlı uygulamasının da bu yönde oldu u, ihbar yükümlülü ünün yerine getirilmedi i durumlarda bu eksikli in giderilmesi yoluna gidildi i, Bakanlı ın ihbar üzerine davaya katılma isteminde bulundu u hâllerde de esasa girilmeksizin katılma yönünde karar verilmesi ve yasada öngörülen haklarını kullanmasına imkân sa lanması yönünde bozma kararı verildi i ifade edilmi tir.

3. çtihatların Birleştirilmesi Konusu Kapsamında Ceza Genel Kurulu Ba kanlı ının Görü ü

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Ba kanlı ı konuyla ilgili olarak Yargıtay Birinci Ba kanlı na bildirdikleri görü lerinde özetle; dünya genelinde güncelli ini koruyan ve mücadele edilmesi gereken aile içi ve kadına kar ı iddetin, insanların temel hak ve özgürlüklerini ihlal etmesinin yanı sıra toplumsal ya amı da tehdit eden sosyal bir sorun olarak kar ımıza çıktı ı, bu bakımdan insan haklarına saygılı, sosyal bir hukuk devleti olma konusundaki kararlılı ını ortaya koyan ülkemizce Anayasa'nın herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi dü ünçe, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde e it oldu unu hüküm altına alan "Kanun önünde e itlik" kenar ba lıklı 10. maddesine 22.05.2004 tarihli ve 25469 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlü e giren 5170 sayılı Kanun ile eklenen ikinci fıkrada; kadınlar ve erkeklerin e it haklara sahip oldu u, Devletin bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlü oldu unun belirtildi i, 13.05.2010 tarihli ve 27580 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlü e giren 5982 sayılı Kanun ile ikinci fıkraya eklenen cümle ile kadın-erkek e itli inin sa lanması hususunda alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı yorumlanamayaca ı, eklenen üçüncü fıkra ile de çocuklar, ya lılar, özürlüler, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirlerin e itlik ilkesine aykırı sayılmayaca ı hüküm altına alınarak pozitif ayrımcılı ın ilk defa Anayasa düzeyinde benimsendi ini, yine Anayasa'nın 41. maddesinin kenar ba lı ı "Ailenin korunması" ekinde iken 5982 sayılı Kanun ile "Ailenin korunması ve çocuk hakları" hâline getirilip anılan Kanun ile maddeye eklenen üçüncü fıkrada Devletin, her türlü istismara ve iddete kar ı çocukları koruyucu tedbirleri alaca ının belirlendi i, öte yandan Anayasa'nın 90. maddesinde, usulüne göre yürürlü e konulmu uluslararası antla maların kanun hükmünde oldu u, bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine ba vurulamayaca ı ve usulüne göre yürürlü e konulmu temel hak ve özgürlüklere ili kin uluslararası antla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle

çıkabilecek uyu mazlıklarda uluslararası antlaşmaların hükümlerinin esas alınacağına hüküm altına alındı. Birleşmiş Milletler tarafından; 18.12.1979 tarihinde kabul edilen ve ülkemizde de 14.10.1985 tarihli ve 18898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”, 20 Aralık 1993 tarihinde kabul edilip kadına yönelik şiddet konusunda ilk uluslararası belge özelliği taşıyan “Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”, Türkiye'nin ilk imzalayan ve onaylayan ülke konumunda olduğu 01.08.2014 tarihinde yürürlüğe girerek iç hukukumuzun parçası hâline gelen “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçerisinde Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” (İstanbul Sözleşmesi) birlikte irdelendiğinde, söz konusu uluslararası Sözleşmelerle taraf Devletlere kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddet eylemlerinin gereken önemi göstererek önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması ve tazmin edilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki tedbirleri alma yükümlülüğünün getirildiği,

Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama hürriyetine, 40. maddesinde ise temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yer verildiği, 40. maddenin ikinci fıkrasının gerekçesinde bireylerin yargı ya da idari makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sağlanmasının amaçlandığının belirtildiği, içerdiği şikâyet unsuru nedeniyle davaya katılma hakkının hak arama hürriyeti ile yakından ilgili olduğu, CMK'nın 237. maddesinde, mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek davaya katılabileceklerinin hüküm altına alındığı, ancak kanun yolu mahkemesinde bu hakkın kullanılamayacağı esasının benimsendiği, bununla birlikte, istisnai olarak ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara bağlanmayan katılma isteklerinin, kanun yolu başvurusunda açıkça belirtilmesi hâlinde inceleme mercisince karara bağlanacağına kabul edildiği, bir tüzel kişinin kamu davasına katılabilmesi için suçtan doğrudan zarar görmüş olması veya herhangi bir kanunla katılmasını özel olarak düzenleyen bir hükmün bulunması gerektiği, örneğin 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun davaya katılmayı düzenleyen 18. maddesi uyarınca Gümrük idaresinin, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca Maliye Bakanlığının, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 162. maddesi uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun usulüne uygun başvuruda bulunmaları hâlinde kamu davasına katılacaklarının açıkça hükme bağlandı, 6284 sayılı Kanun'un “ihbar” başlıklı 7. maddesinde ise ihbar yükümlülüğü hususunda daha kapsamlı bir düzenleme yapıldığı, anılan Kanun'un 20/2. maddesinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davaya katılma hakkının açıkça düzenlendiği,

CMK'nın 233. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mağdur ve şikâyetçinin, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme başkanı veya hâkim tarafından usulüne uygun olarak çağırılıp dinlenmesinin gerektiği, katılma hakkı olan gerçek veya tüzel kişinin şikâyet hakkının da olduğu hususunda hiçbir kuşunun bulunmadığı, aynı Kanun'un 234. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde mağdur ile şikâyetçinin kovuşturma evresinde; duru madan haberdar edilme, kamu davasına katılma, tutanak ve belgelerden örnek isteme, tanıkların davetini isteme, vekili bulunmaması hâlinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine

avukat görevlendirilmesini isteme ve davaya katılmı olmak artıyla davayı sonuçlandıran kararlara kar ı kanun yollarına ba vurma haklarının bulundu unun hüküm altına alındı ı, bu açık düzenlemeden de anla ılaca ı üzere duru madan haberdar edilmenin kanun koyucu tarafından, ma dur ve ikâyetçi için kovu turma a amasında kullanılabilir bir hak olarak düzenlendi i, ma dur ve ikâyetçiye veya vekillerine usulüne uygun tebli i lemi yapılmadan “duru madan haberdar edilme” hakkının kullandırıldı ından bahsetmenin mümkün olmayaca ı, anılan Kanun'un 35. maddesi ile de temyiz kanun yoluna ba vuru hakkı bulunanların kararı tefhim veya tebli yoluyla ö renmelerinin sa lanmasının kanuni bir mecburiyet olarak düzenlendi i, aynı Kanun'un 260. maddesinde kanun yollarına ba vurma hakkına yer verildi i, bu düzenlemenin amacının, duru madan haberdar edilme hakkının kullandırılmaması suretiyle CMK'nın 234. maddesinin ihlal edilmesi durumunda anılan hukuka aykırılı ın telafisine imkân sa lamak oldu u, maddede yer alan emredici hüküm nedeniyle temyiz mahkemesince, temyiz davasının görülmesine ba lamadan önce ilgililerin tümünün davadan ve hükümden haberdar olup olmadı ının denetlenmesi, kararı usulüne uygun ekilde ö renmelerinin sa lanması ve müteakiben inceleme yaparak kanun yoluna ba vuru hakkını da içeren adil yargılama ilkesine i lerlik kazandırılması oldu u, uluslararası sözleşmeler ve Anayasa ile güvence altına alınan hak arama hürriyetinin sa lanması ve pozitif ayrımcılık ilkesinin tesisi amacına uygun olarak CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrası ve 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca, kamu davasına katılma hakkı bulunan Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesi zorunlulu unun bulundu u,

Öte yandan, Ceza Genel Kurulunca 26.08.2018 tarihli ve 1417-302 sayılı karar ile 6284 sayılı Kanun'da tanımlanan iddet kapsamına giren inceleme konusu olan suç veya suçlar bakımından sanık aleyhine temyiz bulunması hâlinde Özel Dairece aleyhe temyiz de gözetilerek inceleme yapıldı ından anılan Bakanlı ın sanık hakkında açılan kamu davasından haberdar edilmemesinin sonuca etkili olmayaca ı, bu nedenle sanık aleyhine temyiz bulunan dosyaların, Bakanlı a tebli inin sa lanması için yerel mahkemeye ve Özel Daireye gönderilmedi i, yine 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlü e girdi i 20.03.2012 tarihinden önce ilk derece mahkemelerince karara ba lanan ve fakat Yargıtayda incelemesi devam eden dosyalar bakımından da ihbar zorunlulu unun bulunmadı ının kabul edildi i, 2023

Yargıtay Ceza Genel Kurulunca, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının yargılamalardan haberdar edilmesinin zorunlu oldu u yönünde birçok karar verilmesine kar ın Yargıtay 14. Ceza Dairesinin mahkemelerce anılan Bakanlı a resen bildirimde bulunulmaması gerekti i yönündeki içtihatlarının istikrarlı olarak devam etmesi, bu hâliyle Yargıtay Ceza Genel Kurulu ile Yargıtay 14. Ceza Dairesi içtihatları arasında farklılık bulunması, Yargıtay Kanunu'nun 16/5. maddesinde Ceza Genel Kurulu ile bir ceza dairesi arasındaki içtihat uyu mazlıklarının giderilmesi amacıyla içtihatların birle tirilmesi yoluna ba vurulan hâllerden oldu unun belirtilmesi ve uygulamada birli in sa lanması açısından, Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve 14. Ceza Dairesinin süreklilik gösteren farklı kararlarına yönelik içtihatların birle tirilmesi yoluna gidilmesi gerekti i belirtilmi tir.

II.ÖN SORUN

İçtihatı Birle tirme Büyük Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında i in esasına geçilmeden önce, Yargıtay On Dördüncü Ceza Dairesince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadığı yönünde açıkça verilmiş bir karar bulunmadığı, bu nedenle içtihat aykırılığından söz edilemeyeceği ileri sürülerek içtihatı birle tirmeye karar verilmesinin mümkün olmadığı ön sorun olarak belirtilmiş ise de; 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun “Yargıtay Büyük Genel Kurulunun Görevleri” başlıklı 16. maddesinin beinci fıkrasında yer alan “Hukuk Genel Kurulunun benzer olaylarda birbirine aykırı biçimde verdiği kararları ile Ceza Genel Kurulunun yine benzer olaylarda birbirine aykırı olarak verdiği kararları veya Hukuk Genel Kurulu ile Ceza Genel Kurulu; Hukuk Genel Kurulu ile bir hukuk dairesi; Hukuk Genel Kurulu ile bir ceza dairesi veya Ceza Genel Kurulu ile bir ceza dairesi; Ceza Genel Kurulu ile bir hukuk dairesi veya bir hukuk dairesi ile bir dairesi ceza arasındaki içtihat uyu mazlıklarını gidermek ve içtihatları birle tirmek,” ekindeki hükmü dikkate alındığında, içtihatların birle tirilmesi konusuna ilişkin Yargıtay Ceza Genel Kurulunca ula ılan sonuçlar itibarıyla farklı kararların mevcut olması ile birlikte Yargıtay On Dördüncü Ceza Dairesi uygulamasının istikrarlı ve sürekli olması nedenleriyle içtihatların birle tirilmesi gerektiğ ine üçte ikiyi alan oy çokluğu ile karar verilmiştir.

III. ÇT HADİ B RLE T RMEYLE LG L KAVRAM VE MEVZUAT

A. KATILMA HAKKI

Madur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanların kanunun kendilerine tanıdığı hak ve yetkileri haiz olarak davada Cumhuriyet savcısının yanında yer almasına öreti ve uygulamada “davaya katılma” veya “müdahale” denilmekte, davaya katılma talebinin kabul edilmesi hâlinde ise davaya katılma isteminde bulunan kiş i “katılan” ya da “müdahil” sıfatını almaktadır.

“Kamu davasına katılan kiş i” ceza muhakemesi ilikisinin sükülerinden birisidir (Feridun Yenisey - Ay e Nuho lu, Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 172.). Esasen ceza muhakemesinde genel kural, her suçun kamu adına takip edilmesidir. Çünkü tüm suçların ma durunun geniş anlamda devlet ve toplum olduğu kabul edilir. Bu nedenle “katılan” Cumhuriyet savcısının yanında bireysel iddia makamını temsil eder (Nur Centel - Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 16. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2019, s. 966.).

Gerek 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda, gerekse 1412 sayılı Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu'nda kamu davasına katılma konusunda suç bakımından bir sınırlama getirilmemiş, ilke olarak artların varlığı hâlinde tüm suçlar yönünden kamu davasına katılma kabul edilmiştir. Öreti ve uygulamada kamu davasına katılma yetkisi bulunan kiş inin “suçtan zarar görmesi” artı aranmış, ancak Kanun'da “suçtan zarar gören” ve “madur” kavramlarının tanımı yapılmadığı gibi, zararın maddi ya da manevi olduğu hususu bir ayrıma tabi tutulmamış ve sınırlandırılmamıştır. Bu nedenle konuya açıklık kazandırılırken katılma yetkisi kabul edilen, “madur”, “suçtan zarar gören” ve “malen sorumlu olan”

kavramlarının, kamu davasına katılma hususundaki uygulamaya ıık tutacak biçimde tanımlanması gerekmektedir.

CMK'nın 2. maddesine göre “malen sorumlu”; i lenmi olan suçun hükme ba lanması ve bunun kesinle mesinden sonra, maddi ve mali sorumluluk ta ıyarak hükmün sonuçlarından etkilenecek veya bunlara katlanacak ki idir. Ba ka bir ifadeyle malen sorumlu; verilecek kararlardan yapaca ı ödemelerle, yani malı ile sorumlu olabilecek ki ilerdir (Feridun Yenisey - Ay e Nuho lu, a.g.e., s.170.).

Ma dur; Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlü ünde, “haksızlı a u ramı kimse” olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunda ise ma dur kavramı, suçun konusunun ait oldu u ki i ya da ki ilerdir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hazırlanmasında esas alınan suç teorisinde suçun maddi unsurları arasında yer alan ma dur, ancak gerçek bir ki i olabilecek, tüzel ki ilerın suçtan zarar görmeleri mümkün ise de bunlar ma dur olamayacaklardır. Suçtan zarar gören ile ma dur kavramları da aynı eyi ifade etmemektedir. Ma dur suçun i lenmesiyle her zaman zarar görmekte ise de suçtan zarar gören ki i her zaman suçun ma duru olmayabilir. Bazı suçlarda ma dur belli bir ki i olmayıp toplumu olu turan herkes (geni anlamda ma dur) olabilecektir (Mehmet Emin Artuk- Ahmet Gökçen, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 375; zzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 206-207; Mahmut Koca- lhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 114-115; Osman Ya ar-Hasan Tahsin Gökcan-Mustafa Artuç, Türk Ceza Kanunu, 6. cilt, Ankara, 2010, s. 7702-7703.).

Kamu davasına katılmak için aranan “suçtan zarar görme” kavramı kanunda açıkça tanımlanmamı , gerek Ceza Genel Kurulu, gerekse Özel Dairelerin yerle mi kararlarında; “suçtan do rudan do ruya zarar görmü bulunma hâli” olarak anla ılıp uygulanmı , buna ba lı olarak da dolaylı veya muhtemel zararların, davaya katılma hakkı vermeyece i kabul edilmi tir.

Bir tüzel ki inin kamu davasına katılabilmesi için CMK'nın davaya katılmayı düzenleyen genel kural niteli indeki 237. maddesinde belirtilen artın gerçekleşmesi, ba ka bir deyi le suçtan do rudan zarar görmü olması veya herhangi bir kanunda, belirli bir tüzel ki inin bazı suçlardan açılan kamu davalarına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hükmün bulunması gerekir. Örne in 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun davaya katılmayı düzenleyen 18. maddesi uyarınca Gümrük daresinin, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rü vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca Maliye Bakanlı ının, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 162. maddesi uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun usulüne uygun ba vuruda bulunmaları hâlinde kamu davasına katılacakları açıkça hükme ba lanmı tır. Özel kanun hükümleri uyarınca davaya katılmanın kabul edildi i bu gibi durumlarda, belirtilen kurumların suçtan zarar görüp görmediklerini ayrıca ara tırmaya gerek bulunmamaktadır.

B. MEVZUAT

B. 1. Anayasa

Kanun önünde e itlik:

Madde 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi dü ünçe, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle

ayırım gözetilmeksizin kanun önünde e ittir.

(Ek fıkra: 07.05.2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler e it haklara sahiptir. Devlet, bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler e itlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 07.05.2010-5982/1 md.) Çocuklar, ya lılar, özürllüer, harp ve vazife ehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler e itlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir ki iye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün i lemlerinde (...) kanun önünde e itlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Hak arama hürriyeti:

Madde 36 - Herkes, me ru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

Temel hak ve hürriyetlerin korunması:

Madde 40 -Anayasa ile tanınmı hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden ba vurma imkanının sa lanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 03.10.2001-4709/16 md.) Devlet, i lemlerinde, ilgili ki ilerın hangi kanun yolları ve mercilere ba vuraca ını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Ki inin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız i lemler sonucu u radı ı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

Ailenin korunması ve çocuk hakları:

Madde 41 - Aile, Türk toplumunun temelidir ve e ler arasında e itli e dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının ö retimi ile uygulanmasını sa lamak için gerekli tedbirleri alır, te kilatı kurar.

(Ek fıkra: 07.5.2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla ki isel ve do rudan ili ki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 07.05.2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve iddete kar ı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

B. 2. Kadınlara Yönelik iddet ve Aile içi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi (stanbul Sözle mesi)

Sözle menin amacı:

Madde 1-1 bu sözle menin amacı;

a. Kadınları her türlü iddetten korumak, kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddeti önlemek, kovu turmak ve ortadan kaldırmak,

b. Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılı ın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadınlar ile erkekler arasındaki temel e itli i te vik etmek;

c. Kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddet ma durlarının korunması ve bu ma durlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geli tirmek;

d. Kadınlara yönelik ıddeti ve aile içi ıddeti ortadan kaldırmak amacıyla Uluslar arası i birli ini te vik etmek;

e. Kadınlara yönelik ıddet ve aile içi ıddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yakla ım benimsemek amacıyla etkili i birli ini sa lamak için kurulu lara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım sa lamaktır.

2 Sözle me hükümlerinin taraflarca etkili bir eilde uygulanmasını sa lama amacıyla, i bu Sözle me özel bir izleme mekanizması kurar.

Tanımlar:

Madde 3- bu Sözle menin amacı bakımından:

a. "kadınlara yönelik ıddet", bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılı ın bir biçimi olarak anla ılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.

b. "aile içi ıddet", aile içerisinde veya hanede veya, ma dur faille aynı evi payla sa da payla masa da eski veya imdiki e ler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik ıddet eylemi anlamına gelir.

c. " toplumsal cinsiyet", kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak in a edilen roller, davranı lar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir.

d. "kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı ıddet", kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen ıddet anlamına gelir.

e. "ma dur", a ve b bentlerinde belirtilen davranı lara maruz kalan gerçek ki i anlamına gelir.

f. "kadınlar" kelimesi 18 ya ın altındaki kız çocuklarını da kapsar.

Devlet yükümlülükleri ve gereken özeni gösterme sorumlulu u:

Madde 5 -1. Taraflar, kadınlara yönelik ıddet eylemlerinde bulunmaktan kaçınır ve devlet adına faaliyet gösteren devlet yetkilileri, görevliler, kurum, kurulu lar ve di er aktörlerin bu yükümlülü e uygun davranmalarını sa lar.

2. Taraflar devlet dı ı aktörlerce i lenen ve i bu Sözle me kapsamında yer alan ıddet eylemlerinin gereken özeni göstererek önlenmesini, soru turulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sa lamak üzere gerekli hukuki veya di er tedbirleri alır.

Tek taraflı ve resen yargılamalar:

Madde 55 -1. Taraflar, i bu Sözle me'nin 35, 36, 37, 38 ve 39. Maddeleri uyarınca ihdas edilen suçların soru turulması veya kovu turulmasının; suçun tamamının veya bir kısmının topraklarında i lenmesi durumunda, suçun ma dur tarafından bildirilmesi veya ikâyette bulunmasına ba lı olmamasını ve ma dur ikâyetini veya ifadesini geri alsa bile i lemlerin devam edebilmesini sa lamak üzere gerekli hukuki veya di er tedbirleri alır.

2. Taraflar, iç hukuklarında öngörülen ko ullara uygun olarak, kamu kurulu larının, sivil toplum örgütlerinin ve aile içi ıddet danı manlarının, i bu Sözle me uyarınca belirlenen suçlara ili kin soru turma ve adli takibatın yapılması sırasında ma durun iste i üzerine, ma dura yardım ve destek vermesi olana ını sa lamak üzere gerekli hukuki veya di er tedbirleri alır.

B. 3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun

Tanımlar:

Madde 2 - (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı nı,

b) Ev içi iddet: İddet ma duru ve iddet uygulayanla aynı haneyi payla masa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan di er ki iler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik iddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik iddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda iddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranı ı,

d) İddet: Ki inin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlü ün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranı ı,

e) İddet ma duru: Bu Kanunda iddet olarak tanımlanan tutum ve davranı lara do rudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan ki iyi ve iddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan ki ileri,

f) İddet önleme ve izleme merkezleri: İddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildi i, çalı malarını yedi gün yirmidört saat esası ile yürüten merkezleri,

g) İddet uygulayan: Bu Kanunda iddet olarak tanımlanan tutum ve davranı ları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan ki ileri,

ı) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, iddet ma durları ve iddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını, ifade eder.

İhbar:

Madde 7 -(1) İddet veya iddet uygulanma tehlikesinin varlı ı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken di er tedbirlere ili kin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması:

Madde 10 - (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlı ın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteli ine göre Cumhuriyet ba savcılı ına veya kollu a en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan ba vurular ile bu ba vuruların kabul ya da reddine ili kin kararlar, ba vuru yapılan merci tarafından Bakanlı ın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan ki inin geçici koruma altına alınmasına ili kin koruyucu tedbir kararı ile iddet uygulayan

hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu yere de tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince veriliş ve uygulanması veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlık ile ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlık'a ait veya Bakanlık'ın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlık'ın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) Yerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabii olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

İddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

Madde 14 - (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığını ve tercihen kadın personelin istihdam edildiğini, iddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiğini, çalışanlarının yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışmaya usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, iddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde iddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışanları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

Madde 20 - (1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan iddet veya iddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

B. 4. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Kararların açıklanması ve tebliği:

Madde 35 -(1) İlgili tarafın yüzüne karşı verilen karar kendisine açıklanır ve isterse kararın bir örneği de verilir.

(2) Koruma tedbirlerine ilikinin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları, (...) hazır bulunamayan ilgisine tebliğ olunur.

(3) İlgili taraf serbest olmayan bir kişi veya tutuklu ise tebliğ edilen karar, kendisine okunup anlatılır

Suçunma durumu ile ikâyetçinin çağırılması:

Madde 233 - (1) Mağdur ile ikâyetçi, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağırılarak kâğıdı ile çağırılıp dinlenir.

(2) Bu hususta yapılacak çar rı bakımından tanıklara ilikin hükümler uygulanır.

Ma dur ile ikâyetçinin hakları:

Madde 234 -(1) Ma dur ile ikâyetçinin hakları unlardır:

a) Soru turma evresinde;

1. Delillerin toplanmasını isteme,

2. Soru turmanın gizlilik ve amacını bozmamak ko uluyla Cumhuriyet savcısından belge örne i isteme,

3. (De i ik: 24.07.2008-5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı be yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,

4. 153 üncü maddeye uygun olmak ko uluyla vekili aracılı ı ile soru turma belgelerini ve elkonulan ve muhafazaya alınan e yayı inceletme,

5. Cumhuriyet savcısının, kovu turmaya yer olmadığını yönündeki kararına kanunda yazılı usule göre itiraz hakkını kullanma.

b) Kovu turma evresinde;

1. Duru madan haberdar edilme,

2. Kamu davasına katılma,

3. Tutanak ve belgelerden (...) örnek isteme,

4. Tanıkların davetini isteme,

5. (De i ik: 24.07.2008-5793/40 md.) Vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı be yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme,

6. Davaya katılmı olma ko uluyla davayı sonuçlandıran kararlara kar ı kanun yollarına ba vurma.

(2) Ma dur, onsekiz ya ını doldurmamı , sa ır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malû olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın bir vekil görevlendirilir.

(3) Bu haklar, suçun ma durları ile ikâyetçiye anlatılıp açıklanır ve bu husus tutana a yazılır.

(4) (Ek:17.10.2019-7188/21 md.) Soru turma veya kovu turma evresinde, dava nakli veya adlî tıp i lemleri nedeniyle yerle im yeri dı ında bir yere gitme zorunlulu u do ması hâlinde ma durun yapmı oldu u konaklama, ia e ve ula ım giderleri, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Adalet Bakanlı ı bütçesinden kar ılanır.

Kamu davasına katılma:

Madde 237 - (1) Ma dur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel ki iler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovu turma evresinin her a amasında hüküm verilinceye kadar ikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.

(2) Kanun yolu muhakemesinde davaya katılma iste inde bulunulamaz. Ancak, ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara ba lanmayan katılma istekleri, kanun yolu ba vurusunda açıkça belirtilmi se incelenip karara ba lanır.

Katılma usulü:

Madde 238 - (1) Katılma, kamu davasının açılmasından sonra mahkemeye dilekçe verilmesi veya katılma

istemini içeren sözlü başvurunun duruma tutanağına geçirilmesi suretiyle olur.

(2) Durum sırasında ikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur.

(3) Cumhuriyet savcısının, sanık ve varsa müdafinin dinlenmesinden sonra davaya katılma isteminin uygun olup olmadığına karar verilir.

(4) (Mülga: 18.06.2014 - 6545/103 md.)

Katılanın hakları:

Madde 239 - (1) (Değişik: 24.07.2008-5793/41 md.) Maddur veya suçtan zarar gören davaya katıldığında, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir.

(2) Maddur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde avukat görevlendirilmesi için istem aranmaz.

Katılanın kanun yoluna başvurusu:

Madde 242 - (1) Katılan, Cumhuriyet savcısına başvuru olmaksızın kanun yollarına başvurabilir.

(2) Karar, katılanın başvurusu üzerine bozulursa, Cumhuriyet savcısı işi yeniden takip eder.

Kanun yollarına başvurma hakkı:

Madde 260 - (1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, üpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır.

(2) (Değişik: 18.06.2014-6545/73 md.) Ağır ceza mahkemelerinde bulunan Cumhuriyet savcıları, ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki asliye ceza mahkemelerinin; bölge adliye mahkemesinde bulunan Cumhuriyet savcıları, bölge adliye mahkemelerinin kararlarına karşı kanun yollarına başvurabilirler.

(3) Cumhuriyet savcısı, sanık lehine olarak da kanun yollarına başvurabilir.

B. 5 Katılmanın Özel Olarak Düzenlendiği Bazı Kanunlar

B. 5. 1. 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu

Suçun ihbarı:

Madde 18 - Yukarıdaki maddede yazılı suçlara ilişkin ihbarlar doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılır. İhbar üzerine derhal bir ihbar tutanağı düzenlenir ve bir örneği muhbire verilir. Acele ve gecikmesinde sakınca umulan hallerde tutanak düzenlenmesi sonraya bırakılabilir. Muhbirlerin kimlikleri, rızaları olmadıkça açıklanmaz. İhbar asılsız çıktığında aleyhine takibat yapılanın istemi üzerine muhbirin kimliği açıklanır.

(Ek fıkra: 12.12.2003-5020/13 md.) Yukarıdaki fıkraya göre yapılan ihbar veya takipsizlik kararı ve iddianame Cumhuriyet başsavcılığınca, Maliye Bakanlığı Baş Hukuk Müavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü ile varsa diğer ilgili kamu kurum veya kuruluşlarına bildirilir. Hazine avukatının yazılı başvuruda bulunması hâlinde Maliye Bakanlığı, başvuru tarihinde müdahil sıfatını kazanır.

Bu suçlardan dolayı müfettiş ve muhakkikler de soru turma neticesinde delil veya emare elde ettikleri takdirde, işi yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına ihbar ve evrakı tevdi ederler. Cumhuriyet Başsavcılığı müfettiş ve muhakkikler tarafından kendisine tevdiine lüzum görülmediği halde dahi evrakın

taalluk etti i i hakkında soru turma yapmak üzere gerekçe göstererek evrakı ait oldu u merciden isteyebilir.

17 nci maddede yazılı suçlardan dolayı delil veya emare elde eden mfetti ve muhakkikler durumu yetkili ve görevli Cumhuriyet Ba savcılı na ihbar ve evrakı tevdi etmedikleri takdirde bunlar hakkında da yapılacak takibattan dolayı Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat Hükümleri uygulanmaz.

ihbar konusu msnet suç hakkında dava açılıncaya kadar bilgi vermek ve yayın yapmak yasaktır.

B. 5. 2. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu

Yazılı ba vuru ve müdahale:

Madde 162 -Bu Kanunda belirtilen suçlara ili kin soru turma ve kovu turma yapılması, Kurum veya Fon tarafından Cumhuriyet ba savcılı na yazılı ba vuruda bulunulmasına ba lıdır. Bu ba vuru muhakeme artı niteliindedir. Ancak, 160 ıncı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen suçtan dolayı soru turma ve kovu turmalar Kurumun veya Fonun yazılı bildirimine üzerine veya gecikilmesinde sakınca görülen hallerde re'sen Cumhuriyet savcılarınca yapılır ve Kurum ve Fon haberdar edilir. Bu fıkra uyarınca yapılan soru turmalar neticesinde açılan kamu davalarında, Kurumun veya Fonun ba vuruda bulunması hâlinde, bunlar ba vuru tarihinde müdahil sıfatını kazanırlar.

tibarın zedelenmesi, sırların açıklanması ve zimmet suçlarından dolayı ilgililerin dava hakkı ile 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri saklıdır.

tiraz ve bildirim:

Madde 163 - Bu Kanunun 162 nci maddesi uyarınca ba latılan soru turmalar neticesinde kovu turmaya yer olmadı na karar verilirse, bu karar ilgisine göre Kuruma veya Fona ve ilgili bankaya tebli edilir. Kurum, Fon ve ilgili banka kendisine tebli edilen bu kararlara kar ı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa göre itiraza yetkilidir.

Kamu davası açılması hâlinde, iddianamenin bir rne i ilgisine göre Kuruma veya Fona tebli edilir.

B. 5. 3. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Davaya katılma:

Madde 18 -(1) Bu Kanunda tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkeme, iddianamenin bir rne ini ilgili gümrük idaresine de gönderir. Ba vurusu üzerine, ilgili gümrük idaresi açılan davaya katılan olarak kabul edilir.

B. 5. 4. 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu

Yazılı ba vuru ve özel soru turma usulleri:

Madde 115 -(1) Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı soru turma yapılması, Kurul tarafından Cumhuriyet ba savcılı na yazılı ba vuruda bulunulmasına ba lıdır. Bu ba vuru muhakeme artı niteliindedir.

(2) Ba vuru üzerine kamu davası açılması hâlinde iddianamenin kabulü ile birlikte, bir rne i Kurula tebli edilir ve Kurul aynı zamanda katılan sıfatını kazanır.

(3) Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı yapılan soru turmada Cumhuriyet savcısı, Kurul meslek personelinden yararlanabilir. Bu suçlardan dolayı üpheli veya tanık sıfatıyla ki ilerin ifadesinin alınması sırasında Kurul meslek personelinin de hazır bulunması sa lanabilir.

(4) Bu Kanunda tanımlanan veya atıfta bulunulan suçlardan dolayı yapılan soru turmada kovu turmaya yer olmadığı kararının verilmesi hâlinde, Kurul bu karara karşı itiraza yetkilidir.

(5) 4/5/2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesi, 109 uncu maddede yer alan suçlar bakımından da uygulanır.

B. 6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği

İhbar ve İkâyet:

Madde 4 -(1) Kişinin, iddete uğraması veya iddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. İddet veya iddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, ikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

(2) İddet mağduru, iddet veya iddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu ikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.

(3) İkâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Müdürlük veya ÖN M'e yapılan ikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.

(5) Sözlü yapılan ikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Yapılacak işlemler:

Madde 5 - (1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya ikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında alınmış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ÖN M'e bilgi verir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve ikâyet üzerine evrakın bir örneğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.

(3) Mülki amire yapılan ihbar veya ikâyet üzerine Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre ikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ÖN M'e bildirilir.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti:

Madde 9 - (1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

(2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48 inci madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

(3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ÖN M tarafından sağlanır.

Davaya katılma:

Madde 46 - (1) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan iddet veya iddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.

B. 7. iddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik Sunulan hizmetler:

Madde 7 - (1) İncelemeler, İl Müdürlüğüne bağlı olarak konukevleri ile koordinasyon hâlinde yürütülür.

(2) Sunulan hizmetler şunlardır:

- a) Koordinasyon hizmeti: Başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası işbirliğinin sağlanması,
- b) Psiko-sosyal destek hizmeti: iddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile görüşme yapılması, raporların hazırlanması, uygun görülen hizmetlerin sunumu ile sorunun çözümüne ilişkin rehberlik hizmetlerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçların izlenmesi,
- c) Hukuki destek hizmeti: iddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi,
- ç) Eğitim ve mesleki destek hizmeti: iddet mağduruna rehberlik yapılması ve ilgili kuruma yönlendirilmesi,
- d) Sosyal destek hizmeti: Basit sosyal müdahalesine ihtiyaç duyan iddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ile gerekli destek ve yönlendirmenin yapılması,
- e) Ekonomik destek hizmeti: iddet mağduru ve beraberindeki çocuğun ekonomik olarak güçlendirilmesi için ilgili mevzuat kapsamında maddi yardım ödemelerinin yapılması ve takibi ile istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulması,
- f) Müdahale ve yönlendirme hizmeti: Çağrı hatlarına gelen ve ÖN M'e iletilen başvuruların alınması, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek yönlendirme yapılması,
- g) Önleyici hizmet: iddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması.

(3) Hizmete ilişkin tüm idari, mali ve teknik işlemler yürütülür.

Sisteme kayıt:

Madde 18 - (1) Kanun kapsamında verilen tedbir kararları, zorlama hapsi kararları ve ÖN M tarafından yürütülen işlemlerle ilgili tüm veriler sisteme kaydedilir.

(2) Kadın konukevlerinin kapasitesi, fiilen kalan kişi sayısı, nakiller ve yerleştirme işlemleri ile hizmet alan kişilere ilişkin diğer kayıtlar sistemden yararlanılarak yapılır ve takip edilir.

(3) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları kapsamında, ilgili kurumlar tarafından yerine getirilen işlemlere ilişkin gelen bilgiler ve ÖN M tarafından yapılan işlemler ile bu işlemlerin sonuçları sisteme kaydedilir.

Adli destek hizmetleri:

Madde 24 - (1) iddet mağduru ve beraberindeki çocuklara hukuki danışmanlık, adli yardım ve diğer

hukuki destek hizmetleri yürütülür. Bakanlıkça sunulamayan hizmetler için barolar ile i birli i gerçeikle tirilir.

(2) iddet veya iddet tehlikesi dolayısıyla açılan cezai, hukuki her tür davaya ve çeki mesiz yargıya Bakanlı ın müdahil olarak katılması talebinde bulunulabilir.

IV. Ö RET DEK GÖRÜ LER

çtihadı birle tirmeye konu “6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadı ı” hususu oldukça özellikli bir mevzu olup bu soruna ili kin daha önceden yazılmı bilimsel bir esere rastlanmamı tır. Ancak içtihadı birle tirme kararlarının önem ve etkisi göz önüne alındı ında bu konuda akademik camianın görü lerine de ba vurularak Büyük Genel Kurula sunulması amacıyla Raportör Üye tarafından gönderilen görü talep yazısı üzerine;

Prof. Dr.Feridun Yenisey; kamu davasına katılmanın istisnai bir yol oldu u, mukayeseli hukukta sadece belirli sayıda sayılan suçlarda kamu davasına katılmanın kabul edildi i, Türk Hukuku'nda da ahsi davanın ve ahsi hak davasının kaldırılmı olmasına dayanılarak katılmanın istisnai bir yol oldu unun söylenebilece i, CMK'nın 237 ve 238/2. maddelerinin birlikte de erlendirilmesinde, ilk derece mahkemesince hüküm kurulduktan sonra Bakanlı a yapılacak duyuru üzerine Bakanlı ın kanun yoluna ba vurabilmesi için ilk derece mahkemesinde ileri sürülüp reddolunan veya karara ba lanmayan bir katılma iste inde bulunulmu olmasının gerekti i, esasen 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ilk derece mahkemesince hüküm kurmadan önce verilen tedbir kararlarının Bakanlı a duyurulmasına ili kin hükmün mevcut oldu unu, böylece kanun koyucunun görülmekte olan davalardan Bakanlı ın haberdar olmasını ve kovu turma evresinde katılma isteminde bulunmasını sa lamayı amaçladı ını, Bakanlı ın katılma yetkisini uygun görmesi hâlinde o a amada katılma isteminde bulunmu olmasının gerekece i, Mal Bildiriminde Bulunulması Rü vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, Bankacılık Kanunu ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda öngörülen ihbar yükümlü üne 6284 sayılı Kanun'da yer verilmedi i için esas mahkemesi hükmünün Bakanlı a bildirilmesi yükümlülü ünün bulunmadı ının söylenebilece i, Prof. Dr. Bahri Öztürk; meselenin tam manasıyla çözümlenebilmesi için Ceza Muhakemesi Kanunu'nun katılma ile ilgili genel hükümlerinin, Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının ilgili mevzuatının ve fakat özellikle 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun ve katılma ile ilgili düzenleme yapan di er özel kanun hükümlerinin birlikte de erlendirilmesinin gerekti i, CMK'nın 237. maddesinin birinci fıkrasında; ma dur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel ki iler ve malen sorumlu olanların kamu davasına katılma hakkı oldu unun belirtildi i, 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesinde yer alan düzenleme gibi 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rü vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda katılma ile ilgili özel hükümlerin bulundu u, 6284 sayılı Kanun'da katılmanın tamamen Bakanlı ın takdir ve iste ine bırakıldı ı, emredici bir düzenlemenin söz konusu olmadı ı, 633 sayılı Aile

Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Te'kilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de de Bakanlık görevleri arasında davaları takip etmenin sayılmadığı, 6284 sayılı Kanun'un 1. maddesinin ilk fıkrasında iddiate u rayan veya iddiate u rama tehlikesi bulunan kişiler hakkında görevli makamlarca gerekli koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması ve uygulanması usulünün düzenlendiği, Bakanlık görevinin burada bahsedildiği, Bakanlık bu durumdan nasıl haberdar olacağını anılan Kanun'un 10. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlendiği, bu düzenlemeler göre Kanun kapsamında bir iddiate tabi tutulan kişilerden Bakanlık hemen bilgisinin olacağını, bundan sonraki süreçte yasal düzenlemeye göre Bakanlık kamuoyu açısından gerekli görmesi hâlinde her türlü davaya ve çekişmesiz yargıya katılabileceği, adı geçen Kanun'a ilişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 9 ve 46. maddelerindeki hükümlerde de Bakanlık hukuki desteğinin dava açılmadan önce bahşayacağı ve gerekli görülenlere müdahil olunacağını açıkça gösterildiği, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rü'vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu gibi katılmanın düzenlendiği özel kanunlarda, açılan davaların ilgili kurumlara ihbar edilmesi hususunun ayrıca düzenlendiği, ancak 6284 sayılı Kanun'da ihbara ilişkin bir düzenleme bulunmadığı, bu durumun kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olduğu, zira iddiate mahkûmları ile ilgili alınacak tedbir ve ihbarların iddiate mahkûmlarında daha olay adliyeye intikal etmeden veya intikal eder etmez Bakanlık bildirim mekanizmasının 6284 sayılı Kanun'un 10. maddesinde düzenlendiği, sonuç olarak davanın Bakanlık'a ihbar edilmesi zorunluluğunun bulunmadığı,

Prof. Dr. Cumhuriyet Bahin; suçtan zarar görme hâlinde kamu davasına katılabilmeyen kabul edildiği, bu zarar görmeyenin doğrudan doğruya olması gerektiği, ancak bazı durumlarda suçtan zarar görmeyi bizzat kanunun tayin edebildiği, bu durumlarda mahkemelerin ayrıca bir değerlendirme yapmasının mümkün olmadığı, suçtan zarar görmeyi kanunun tayin ettiği bazı hâllerde ise katılıp katılmamaya karar verme yetkisinin ilgili kuruma bırakıldığı, 6284 sayılı Kanun'un bu duruma bir örnek teşkil ettiği, Bakanlık'ın 6284 sayılı Kanun uyarınca katılma yetkisini kullanabilmesi için yargılamalardan haberdar olmasının gerektiği, ancak kurumun katılma yetkisine sahip olmasının kural olarak kovuşturma makamlarının kurumu haberdar etmesi zorunluluğundan doğurmayacağı, kaldığı ki 6284 sayılı Kanun'un 10. ve anılan Kanun'u Uygulama Yönetmeliği'nin 5. maddesinde Cumhuriyet Başsavcılıkları ve kolluğa böyle bir yükümlülüğün getirildiği, kuruma bildirim yükümlülüğünden söz edilebilmesi için mevzuatta açık bir düzenlemenin bulunması gerektiği, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rü'vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda yer alan düzenlemelerin buna bir örnek oluşturduğu, 6284 sayılı Kanun'da ise böyle bir düzenlemeye yer verilmediği, ilk derece muhakeme makamlarının, zaten konudan erken bir aşamada kolluk marifetiyle haberdar edilen ve süreci kendisinin takip etmesi gereken Bakanlık'a ayrıca bildirim yükümlülüğünün bulunmadığı,

Prof. Dr. Muharrem Özen; Bakanlık'a, 6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında tanınan yetkinin ihtiyari bir yetki olduğu, dolayısıyla Bakanlık'ın gerekli görmesi hâlinde katılma talebinde bulunabileceği, uygulamada Bakanlık'ın söz konusu davalara katılmasının beklenen faydayı sağlamadığına yönelik birtakım bulguların ortaya çıktığı, CMK'da veya sair mevzuatta inceleme konusu davaların Bakanlık'a bildirileceğine dair bir düzenlemenin yer almadığı, kanun koyucunun bu tür bir bildirim

yapılmasını zorunlu gördü ünde mevzuatta bunu açıkça hüküm altına aldı 1, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rü vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun bu duruma örnek te kil etti i, ceza hukukunda kamu davasının Cumhuriyet savcısı tarafından açılıp takip edildi i, Bakanlık bünyesinde tüm davaları takip edecek kadar avukat bulunmadı 1, uygulamada da tüm davaların takip edilemedi i, ne 6284 sayılı Kanun'da ne de 5271 sayılı CMK'da davanın ihbarına ili kin bir düzenleme bulundu u, Bakanlı a tanınan davaya katılma hakkının mahkemelere davanın Bakanlı a ihbarına dair bir yükümlülük getirmedi i, ekindeki dü üncelerini bildirmi lerdir.

V. GEREKÇE

çtihadı birle tirmenin konusu; 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadı ı hususudur.

Hem ülkemizin taraf oldu u uluslararası sözleşmelerin gere i olarak hem de 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un güncel ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlü e girmi tir.

6284 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ikinci fıkrasında Bakanlı ın, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan iddet veya iddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çeki mesiz yargıya katılabilece i hüküm altına alınmı tir. Kanun'daki açık düzenleme kar ısında anılan Bakanlı ın 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarına katılma hakkı bulundu u hususunda hiçbir tereddüt bulunmamaktadır. Ancak içtihat farklılı ının dayana ı olu turan konu kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadı ı noktasında toplanmaktadır.

Kanun koyucu 6284 sayılı Kanun'da oldu u gibi bir kısım kanunlarda katılma hususunu özel olarak düzenlemi tir. Bu ba lamda 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rü vet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda Maliye Bakanlı ının katılma hakkının bulundu una hükmedilirken Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasında kamu davasının ihbarına ili kin "... Yukarıdaki fıkraya göre yapılan ihbar veya takipsizlik kararı ve iddianame Cumhuriyet ba savcılı ınca, Maliye Bakanlı ı Ba Hukuk Mü avirli i ve Muhakemat Genel Müdürlü ü ile varsa di er ilgili kamu kurum veya kurulu larına bildirilir..." düzenlemesinin getirildi i, yine 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda gümrük idaresinin katılma hakkına yer verilirken Kanun'un 18. maddesindeki "Bu Kanunda tanımlanan suçlar dolayısıyla açılan davalarda mahkeme, iddianamenin bir örne ini ilgili gümrük idaresine de gönderir..." hüküm ile kamu davasının ihbarına ili kin düzenlemenin getirildi i, keza 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda Sermaye Piyasası Kurulunun katılma hakkı bulundu u belirtilirken Kanun'un 115. maddesinin ikinci fıkrasında "Ba vuru üzerine kamu davası açılması hâlinde iddianamenin kabulü ile birlikte, bir

örne i Kurula tebli edilir...” ekindeki düzenleme ile davanın ihbarına ili kin bildirim mecburiyetinin hüküm altına alındı 1, aynı biçimde 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun katılma haklarının bulundu una yer verilirken Kanun'un 163. maddesinde “...Kamu davası açılması hâlinde, iddianamenin bir örne i ilgisine göre Kuruma veya Fona tebli edilir.” hükmüne yer verildi i anla ılmaktadır.

Görüldü ü üzere kanun koyucu katılma hakkına yer verdi i özel kanunlarda ilgili kurum ve kurulu ların kamu davasından haberdar edilmesini ayrıca düzenlemi tir. O hâlde 6284 sayılı Kanun'da Bakanlı ın kamu davasından haberdar edilmesine ili kin bir hüküm bulunmamasının kanun koyucunun bilinçli bir tercihi oldu unun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Kanun koyucu tarafından bilinçli olarak getirilmeyen ihbar mükellefiyetinin içtihat yoluyla zorunlu tutulması kanun koyucunun iradesine aykırılık olu turaca ı gibi Kanun'da yer almayan bir zorunlulu un mahkemelere yüklenilmesi sonucunu do uracaktır.

Öte yandan 6284 sayılı Kanun'un 7. maddesinde iddet veya iddet uygulanma tehlikesinin varlı ı hâlinde herkesin bu durumu resmî makam veya mercilere ihbar edebilece i düzenlenmi , anılan Kanun'un 10. maddesine göre de 6284 sayılı Kanun kapsamında alınan tedbir kararlarının Bakanlı ın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilece i hüküm altına alınmı tir. Yine 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i'nin 5. maddesinin birinci fıkrasında kolluk birimlerinin, kendisine intikal eden her olayı gecikmeksizin en seri vasıtalarla ÖN M (iddet Önleme ve zleme Merkezleri)'e bildirece i düzenlenmi tir. 6284 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre ihdas edilen iddet Önleme ve zleme Merkezlerine ili kin iddet Önleme ve zleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca ilgili Merkezlerin hizmetleri arasında; ba vuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme i lenmesi, de erlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası i birli inin sa lanması sayıldıktan sonra, iddet ma duruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki deste in sa lanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi de hukuki destek altında verilecek hizmetler olarak belirtilmi tir. Bu düzenlemeler dikkate alındı ında kolluk birimlerinde, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak kendine intikal edilen tüm olaylar henüz soru turma a amasındayken iddet Önleme ve zleme Merkezlerine bildirilecek olup bu Merkezler anılan madde uyarınca i ve i lemlerini Bakanlık bünyesindeki il müdürlüklerine ba lı olarak yürütece inden Bakanlık bu a amada 6284 sayılı Kanun kapsamına giren eylemlerden haberdar olmaktadır. Yine bahsi geçen maddede iddet Önleme ve zleme Merkezlerince sunulan hizmetler arasında görev alanındaki bilgilerin sisteme i lenmesinin yanı sıra bu bilgilerin de erlendirilmesi ve izlenmesiyle kurumlar arası i birli ini sa lamasının da bulundu u dikkate alındı ında intikal eden olaylara ili kin hukuki süreç iddet Önleme ve zleme Merkezlerince de takip edilebilecektir.

Bu minvalde mahkemelerin, Bakanlı ın kovu turmaya ba lanılmadan önce bilgisinde olan eylemlere ili kin açılan kamu davalarından Bakanlı ı haberdar etmesi zorunlulu u bulunmamaktadır. Zira Bakanlık soru turma a amasında bilgi sahibi oldu u ve iddet Önleme ve zleme Merkezleri aracılı ıyla takip etti i hukuki süreç ili kin katılma hususundaki takdir hakkını kullanabilecektir.

Di er taraftan 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i'nin 9. maddesinde kanun kapsamında korunan ki inin hukuki rehberli e ihtiyacı olması hâlinde 48. madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilece i hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile Bakanlı ın hukuki deste inin kovu turma a amasını da içerisinde barındıran daha geni bir alanı kapsadı ı anlaşılmaktadır.

Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 55. maddesinin ikinci fıkrasında tarafların, iç hukuklarında öngörülen ko ullara uygun olarak, kamu kurulu larının, sivil toplum örgütlerinin ve aile içi İddet danışmanlarının, Sözleşme uyarınca belirlenen suçlara ili kin soru turma ve adli takibatın yapılması sırasında ma durun iste i üzerine, ma dura yardım ve destek vermesi olana ını sa lamak üzere gerekli hukuki veya di er tedbirleri alaca ı hüküm altına alınmıştır. Anılan Sözleşme'de sözleşmeye taraf Devletlere “ma durun iste i üzerine” soru turma ve adli takibatın yapılması sırasında ma dura destek ve yardım edilmesi yükümlülü ü getirilmiştir. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i'nin 9. maddesinde Kanun kapsamında korunan ki inin hukuki rehberli e ihtiyacı olması hâlinde 48. madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilece i belirtilmiştir. Görüldü ü üzere Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözleşmesinde, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i'nde kovu turma a amasında mahkemelerin davayı ihbar etmeleri gerekti ine ili kin hiçbir yükümlülük getirilmemi tir. Esasen 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'da yer alan İddet kavramının geni bir alanı barındırması nedeniyle birçok ceza davası bu kapsama girebilece inden kanun koyucu bilinçli olarak her davanın ihbar edilmesi zorunlulu unu getirmemi , Bakanlı ın soru turma a amasında haberdar oldu u veya kovu turma a amasında bir ekilde ö rendi i kamu davalarına ili kin katılmaya dair takdir hakkını kullanmasını tercih etmi tir. 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanuna li kin Uygulama Yönetmeli i'nin 46. maddesinde yer alan “Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan İddet veya İddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir ekilde haberdar oldu u idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çeki mesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.” hükmündeki “herhangi bir ekilde” ibaresi de Kanun'un amacı ve ruhuna uygun bir ekilde kullanılmı , mahkemelerin ihbar yükümlülü ü bulundu u izlenimini verecek bir ifadeden özellikle kaçınılmı tir.

Öte yandan mahkemelerin 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ını davadan haberdar etmemesi durumunda, ma durların hukuken daha korunmasız hâle geleceklerinden bahsetmekte mümkün de ildir. Zira ceza yargılamasında katılanın, Cumhuriyet savcısının yanında bireysel iddia makamını temsil etmesi gözetildi inde, katılan taraf bulunmasa dahi ceza yargılamasında maddi gerçe in ortaya çıkarılması ile hukuk kurallarının do ru ve eksiksiz uygulanmasını sa lamak Cumhuriyet savcısının ve mahkemelerin görevidir. Cumhuriyet savcısı, maddi olguların noksansız belirlenmesi ve hukuk normlarının do ru

uygulanması için yasanın taraflara ve bu arada katılana sâ ladı ı tüm hakları koruyacak geni likte yetki ve göreve sahiptir. Bu ba lamda maddi gerçe in eksik ya da hatalı saptandı ı veya ma dur haklarının ihlal edildi i dü ünçesinde olan Cumhuriyet savcısının anılan noksanlıkları gidermek için gerekli giri imde bulunma ve CMK'nın 260. maddesine göre kanun yollarına ba vuru imkânı bulunmaktadır. Bunun yanında ma durlar veya kanuni temsilcilerinin kamu davasına katılma ve kendilerini vekilleri aracılı ıyla temsil ettirme hakları da mevcuttur. Kaldı ki CMK'nın 234. maddesinin ikinci fıkrasında on sekiz ya ını doldurmamı , sa ır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malul olan ma durlar için istem artı aranmaksızın zorunlu vekil görevlendirilece i belirtilmi , bu kapsamda bulunmayan ma durlar için de anılan maddenin birinci fıkrasının b bendinin 5 numaralı alt bendinde vekili bulunmaması hâlinde cinsel saldırı suçu ile alt sınırı be yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkı bulundu u düzenlemesi getirilmi tir. O hâlde 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarda Bakanlık kamu davasına katılmadı ı takdirde olası hatalı kararlara kar ı ma durlar hukuken korunmasız konuma dü meyecek, ma durların hakları hem Cumhuriyet savcısı hem de istem üzerine veya zorunlu olarak atanan vekiller tarafından gözetilecektir.

Tüm bu açıklamalar ı ında 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadı ı kabul edilmelidir.

VI. SONUÇ

6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadı ına 13.12.2019 tarihinde yapılan birinci görü mede üçte ikiyi a an oy çoklu uyla karar verilmi tir.

YARGITAY BA KANLI INA

Konu: 2019/6 Esas sayılı çtihadı Birle tirme Kararına ili kin kar ı oy yazısı.

Yargıtay çtihadı Birle tirme Büyük Genel Kurulunun 13.12.2019 tarihli toplantısında 2019/6 Esas sayılı dosyada “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca, bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadı ı” yönünde birinci görü mede üçte ikiyi a an oy çoklu uyla karar verilmi tir.

A a ıda açıklayaca ımız nedenlerle sayın ço unlu un görü üne i tirak edilmemi tir.

Türkiye'nin ilk imzalayan ve onaylayan ülke konumunda oldu u “Kadına Yönelik iddetin ve Aile çti iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözle mesi” (stanbul Sözle mesi) kadına yönelik iddeti ilk kez açıkça insan hakkı ihlali olarak tanımlamı ve taraf Devletlere uluslararası

hukukta kadına kar ı ve aile içi iddet konusunda yükümlülükler getirmi tir. Sözle me, Türkiye tarafından 11.05.2011 tarihinde çekince konulmaksızın imzalanmı , 29.11.2011 tarihli ve 28127 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmı tır. Ancak Sözle me, 75. maddedeki en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan on Devlet tarafından onaylanma art ı nedeniyle Türkiye bakımından 01.08.2014 tarihinde yürürlü e girerek iç hukukumuzun parçası hâline gelmi tir.

Sözle me'nin 3/a maddesi kadınlara yönelik cinsel eylemleri, kadına yönelik iddet kapsamına dâhil etmi , 5/2. maddesi ise taraf Devletlere, gereken özeni göstererek Sözle me kapsamında yer alan iddet eylemlerinin önlenmesini, soru turulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sa lamak üzere gerekli hukuki tedbirleri alma yükümlülü ü getirmi tir. Bu Sözle me do rultusunda 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un kadına kar ı ve aile içi iddetle mücadelede yetersiz kaldı ı dü ünülerek 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı iddetin Önlenmesine Dair Kanun 20.03.2012 tarihli ve 28239 sayılı, bu Kanunun Uygulama Yönetmeli i ise 18.01.2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmî Gazetelerde yayımlanarak yürürlü e girmi tir.

6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (ç) bendinde kadına yönelik iddetin; “Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda iddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranı ı”, (d) bendinde ise iddetin; “Ki inin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlü ün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranı ı” ifade etti i belirtilmi tir. Oldukça geni tutulan iddet kavramında belli bir ölçüde mu laklık da vardır. Bakanlı ın hangi davaya katılabilece i hususu da sorunludur. Ancak her hâlükârda bu davaların yekûnu çok fazladır. Di er taraftan Bakanlı ın bu kadar fazla davayı etkin bir ekilde takip etmesi ve nitelikli bir katkı yapması da beklenilemez. Kanun'da iddet tanımının geni tutulması önlem alma bakımından yerinde ise de Bakanlı ın makul ve faydalı ekilde davalara katılmasını sa lamak amacıyla takdir edilecek belirli sayıda katalog dava türü belirleyip Bakanlı ı haberdar etmeyi açıkça belirtmesi yönünde yasal düzenleme bir çıkı yolu olarak önümüzde durmaktadır.

Ancak hâlihazırda açık bir yasal düzenleme bulunmadı ına göre mahkemelerin 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ını davadan haberdar etmesi zorunlulu u bulunup bulunmadı ının isabetli bir ekilde çözümlenebilmesi için 6284 sayılı Kanun ile bu Kanunun Uygulama Yönetmeli i'nde yer alan Bakanlı ının davaya katılma hakkına ili kin hükümler, Anayasa'nın “Hak Arama Hürriyeti” ba lıklı 36. maddesi ve “Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması” ba lıklı 40. maddesi ile 5271 sayılı CMK'nın “Ma dur ile ikâyetçinin hakları” ba lıklı 234. maddesi çerçevesinde tartı lmalıdır.

Anayasa'nın “Hak Arama Hürriyeti” ba lıklı 36. maddesi; “Herkes, me ru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir”, “Temel hak ve hürriyetlerin korunması” ba lıklı 40. maddesine 4709 sayılı Kanunun 16. maddesiyle eklenen ikinci fıkrasında da, “Devlet, i lemlerinde, ilgili ki ilerinin hangi kanun yolları ve

mercilere ba vuraca ını ve sürelerini belirtmek zorundadır.” ekinde hükümlere yer verilmi , 40. maddenin ikinci fıkrasının gerekçesinde bireylerin yargı ya da idari makamlar önünde sonuna kadar haklarını arayabilmelerine kolaylık ve imkân sa lanmasının amaçlandı ı, son derece da ınık mevzuat kar ısında kanun yolu, mercisi ve sürelerin belirtilmesinin hak arama, hak ve hürriyetlerin korunması açısından zorunluluk hâline geldi i belirtilmi tir.

Genel olarak pozitif hukukça tanınmı hakların ön ko ulu ve usuli güvencesi olarak anla ılması gereken ve yargıya ba vurma olana ını her olayda ve a amada gerekli kılan hak arama özgürlü ü, Anayasa Mahkemesinin 19.09.1991 tarihli ve 2-30 sayılı kararında belirtildi i üzere sav ve savunma hakkı ekinde birbirini tamamlayan iki unsurdan olu maktaki, hukuksal olanakları kapsamlı biçimde sa lama ve bu konuda tüm yollardan yararlanma haklarını içermektedir (Mesut Aydın, Anayasa Mahkemesi Kararlarında Hak Arama Özgürlü ü, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Yıl: 2006, S. 3, s. 4-10.). Bu bakımdan içerdi i sav unsuru nedeniyle davaya katılma hakkı, hak arama hürriyeti ile yakından ilgilidir.

Kadına kar ı ve aile içi iddetin önlenmesi ve faillerin cezalandırılması hususunda ülkemizin taraf oldu u uluslararası antla malar ile pozitif ayrımcılık ba lamında Anayasa'nın getirdi i yükümlülöklere uygun düzenlemeler içeren 6284 sayılı Kanun'un 20/2 ile bu Kanunun Uygulama Yönetmeli i'nin 46. maddelerinde Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ının açılan kamu davasına katılma hakkının bulundu u belirtilmektedir.

Öte yandan katılma hakkının, içerisinde ikâyet hakkını da barındırdı ı noktasında hiçbir ku ku bulunmamaktadır. CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin 1 numaralı alt bendinde ikâyetçinin hakları arasında duru madan haberdar edilme hakkı açıkça gösterilmi tir. O hâlde katılma ve bu ba lamda ikâyet hakkı da bulunan Bakanlık duru madan haberdar edilmelidir.

Sayın ço unluk tarafından 6284 sayılı Kanun'un 20/2. maddesi uyarınca katılma hakkı bulunan Bakanlı ın katılma hususunda takdir hakkının bulundu u, ba ka bir anlatımla Bakanlı ın anılan Kanun kapsamında iddet kavramını barındıran istedi i davaya katılabilece i gibi katılma hakkını kullanmama imkânının da bulundu u, bu nedenle de davaların ihbar edilmesinin zorunlu olmadı ı yönünde görü ler ileri sürölmü tür. Bakanlı ın davaya katılma noktasında takdir hakkının bulundu u noktasında sayın ço unluk ile aramızda görü ayrılı ı bulunmamaktadır. Ancak Bakanlı ın davaya katılıp katılmama konusunda takdir hakkını kullanabilmesi için öncelikle davadan haberdar olması gerekmektedir. Davadan haberdar edilmeyen Bakanlı ın katılma hususundaki takdir hakkını kullanmasından söz edilemeyecektir.

Yine mahkemelerce anılan Bakanlı a davaların ihbar edilmesinin zorunlu olmadı ı, ancak mahkemelerin kendili inden ihtiyari olarak Bakanlı ı haberdar etmesinin mümkün oldu u da soruna çözüm getiren do ru bir yakla ım ve çıkarım de ildir. Zira ceza yargılamasında “silahların e itli i” ilkesi geçerlidir. Bu ilkeyi gözetmesi gereken hâkimin taraflara e it mesafede durması gerekmektedir. Davaların ihbar edilmesi hususu zorunlu tutulmayıp mahkemelerin takdirine bırakılması hâlinde “silahların e itli i” ilkesi zedelenecik, aynı suça ili kin bir kısım davalardan Bakanlık haberdar edilmesi, bazılarında ise Bakanlı a bildirim yapılmaması gibi adaletsiz sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Kaldı ki mahkemelerin bu hakkı hangi suçlara veya eylemlere ili kin olarak kullanaca ı hususunda netlik bulunmayacak, aynı suç tipine ili kin

farklı yerlerde görülen davaların bir kısmında davadan haberdar edildi i için Bakanlık katılmaya ili kin takdir hakkını kullanabilecekken, bir kısmında ise davadan haberdar edilmeyen Bakanlı a bu imkân tanınmayacaktır.

Sayın ço unluk tarafından katılma hakkının özel olarak düzenlendi i bazı kanunlarda davanın ihbar edilmesi zorunlulu unun açıkça belirtilmi olması kar ısında Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı na ihbar zorunlulu u getirmeyen 6284 sayılı Kanun'daki bu düzenlemenin kanun koyucunun bilinçli bir tercihi oldu u dü üncesi ileri sürülmü ise de, katılma hakkı bulundu u belirtildi i hâlde ihbar yükümlülü üne ili kin bir düzenleme bulunmayan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na aykırılık suçlarına ili kin davalarda kooperatifin konusuna göre ilgili Bakanlıklar (Çevre ve ehircilik Bakanlı ı, Tarım ve Orman Bakanlı ı gibi), 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'na aykırılık suçlarına ili kin davalarda ise Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na ihbar edilmekte, ihbarın yapılmaması durumunda ise Yargıtay Özel Dairelerince (Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 29.05.2019 tarihli ve 11071-5915 sayılı, Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 07.03.2019 tarihli ve 366-5396 sayılı, 15.10.2019 tarihli 23615-35781 sayılı vb. kararlarında oldu u gibi) söz konusu eksikli in giderilmesi için tevdi kararları verilmektedir. Ayrıca yerel mahkemelerce, katılma hakkına ili kin herhangi bir yasal düzenleme bulunmayan 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a aykırılık suçlarına ili kin davalarda Çevre ve ehircilik Bakanlı ı; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na aykırılık suçlarına ili kin davalarda Çevre ve ehircilik Bakanlı ı veya Kültür ve Turizm Bakanlı ı; 6831 sayılı Orman Kanunu'na aykırılık suçlarına ili kin davalarda Orman daresi; 5809 sayılı Elektronik Haberle me Kanunu'na aykırılık suçlarına ili kin davalarda Bilgi Teknolojileri ve leti im Kurumu; TCK'nın 181 ve 182. maddelerinde düzenlenen çevrenin kirletilmesi suçlarına ili kin davalarda Çevre 1 Müdürlü ü; TCK'nın 184. maddesinde düzenlenen imar kirlili ine neden olma suçuna ili kin davalarda ise ilgili Belediye veya Çevre ehircilik 1 Müdürlü ü suçtan zarar gören sınıflarının bulundu u kabul edilerek talepleri hâlinde kamu davasına katılabilecekleri yerle ik bir uygulama hâlini almı tır. Yine burada da ihbarın yapılmaması durumunda Yargıtay Özel Dairelerince (Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 1588-3024 sayılı, 11.02.2019 tarihli ve 34-4100 sayılı, 16.10.2019 tarihli ve 30873-12873 sayılı; Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 14.02.2019 tarihli ve 6887-2017 sayılı, 11.04.2019 tarihli 393-4917 sayılı; Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 02.04.2018 tarihli ve 4241-4700 sayılı, 18.09.2018 tarihli 10197-11291 sayılı; Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 11.09.2013 tarihli ve 12758-21846 sayılı vb. kararlarında oldu u gibi) söz konusu eksikli in giderilmesi için tevdi kararları verilmektedir.

Öte yandan Yargıtay 14. Ceza Dairesince adı geçen Kanun'un yürürlü e girdi i 20.03.2012 tarihinden itibaren ihbarın zorunlu olmadı ı yönünde yapılan istikrarlı uygulamalar nedeniyle verilen birçok kararın kesin nitelikte olma vasıflarını yitirece i sorunu içtihadı birle tirmeye yol gösterecek bir durum olmayıp içtihadı birle tirmenin çözümlenmesinin ardından tartı lı olacak bir durumdur. Yargıtay çtihadı Birle tirme Kurulunca verilen 15.06.1949 tarihli ve 4-11 sayılı kararda da "Tevhidi içtihat kararlarına dayanılarak daha önce müstekar bir surette tatbik olunan içtihatlar dairesinde muhkem kazıye te kil etmi olan kararlar hakkında karar tashihi yoluna gidilemeyece i" ekinde açıklandı ı üzere içtihadı birle tirme kararlarının geriye yürümeyece ine ili kin ilkeyle bu sorun a labilecektir. Kaldı ki, ihbarın zorunlu oldu unun kabul

edilmesi hâlinde sırf daha önce verilen kararların kesin nitelikte olma vasıflarını yitireceği endişesi, gelecekte görülecek birçok dosyadaki aynı sorunun göz ardı edilmesine ve yukarıda belirtilen adaletsiz sonuçların doğmasına neden olabilecektir.

Müzakereler sırasında Yargıtay 14. Ceza Dairesince Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na ihbarın zorunlu olmadığı hususunda yerleşik bir uygulama sürdürüldüğü belirtilmiş ise de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemelerde öncelikle bu hususun hiçbir kararda açıkça belirtilmediği görülmüş olup aksine anılan Dairece verilen ihbarın zorunlu tutulduğu bazı tevdi kararlarına rastlanılmıştır. Örneğin Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 23.06.2016 tarihli ve 222-6271 sayılı, 01.12.2016 tarihli ve 10137-8195 sayılı, 05.04.2017 tarihli ve 12469-1859 sayılı, 04.10.2017 tarihli ve 6731-4482 sayılı, 01.11.2017 tarihli ve 8908-5234 sayılı, 14.03.2018 tarihli ve 9843-1888 sayılı kararlarında, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın 6284 sayılı Kanun uyarınca katılma hakkı bulunduğu belirtilmiş olup davadan haberdar edilmeyen Bakanlıkça gerekçeli kararın tebliği için tevdi kararı verilmiş görülmüştür. Bahsedilen bu kararların, Ceza Genel Kurulunca ihbarın zorunlu olduğu sonucuna ulaşılan 17.04.2018 tarihli ve 1448-177 sayılı ilk kararından önce verilmeleri de ayrı bir önem taşımaktadır. O hâlde Dairenin bu konuda istikrarlı bir uygulama sürdürdüğünden bahsedilemeyeceği gibi davadan Bakanlıkça haberdar edilmesinin zorunlu olmadığına dair bir içtihadı da görüşme gününe kadar ortaya çıkarılmamıştır.

Görüşme tarihine kadar 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın davadan haberdar edilmesinin zorunlu olduğuna dair Özel Dairelerce uygulama yapıldığı da görülmektedir.

Bu bağlamda örneğin;

Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 21.12.2015 tarihli ve 475-6278 sayılı, 06.10.2015 tarihli ve 1574-4686 sayılı, 12.01.2016 tarihli ve 753-10 sayılı, 05.12.2016 tarihli ve 5779-4147 sayılı, 08.02.2017 tarihli ve 6223-307 sayılı, 13.11.2017 tarihli ve 69-3898 sayılı, 15.05.2018 tarihli ve 51-2299 sayılı, 21.11.2018 tarihli ve 3500-4850 sayılı, 13.03.2019 tarihli ve 2200-1566 sayılı, 09.10.2019 tarihli ve 2988-4261 sayılı,

Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 28.04.2015 tarihli ve 37444-14971 sayılı, 21.12.2015 tarihli ve 16201-36429 sayılı, 08.02.2016 tarihli ve 23923-2270 sayılı, 21.02.2017 tarihli ve 7748-1658 sayılı, 14.12.2017 tarihli ve 4354-16817 sayılı, 22.02.2018 tarihli ve 4348-2949 sayılı, 15.11.2018 tarihli ve 2188-17558 sayılı, 29.04.2019 tarihli ve 197-8927 sayılı,

Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 28.09.2015 tarihli ve 710-21691 sayılı, 23.11.2015 tarihli ve 12568-24931 sayılı, 13.01.2016 tarihli ve 4409-297 sayılı, 29.12.2016 tarihli ve 4770-12395 sayılı, 06.03.2017 tarihli ve 11-2216 sayılı, 02.11.2017 tarihli ve 11717-12259 sayılı, 12.02.2018 tarihli ve 229-1420 sayılı, 17.05.2018 tarihli ve 278-5500 sayılı, 08.01.2019 tarihli ve 2485-119 sayılı, 10.06.2019 tarihli ve 2259-8006 sayılı,

Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 12.03.2018 tarihli ve 8381-3375 sayılı, 22.11.2018 tarihli ve 8898-15586 sayılı, 28.02.2019 tarihli ve 16-4119 sayılı, 09.04.2019 tarihli ve 105-6894 sayılı,

Kararlarında görüleceği üzere, yerel mahkemelerce Bakanlıkça davadan haberdar edilmesi gerektiği düüncesiyle gerekçeli kararın tebliği için tevdi kararları verilmiştir.

Aynı şekilde Ceza Genel Kurulunca ilki 17.04.2018 tarihli ve 1448-177 sayılı, sonuncusu 09.05.2019

tarıhli ve 181-403 sayılı olmak üzere toplam 81 adet dosyada, kamu davasından Bakanlı ın haberdar edilmesi gerekti inin zorunlu oldu u sonucuna ula ılmı ve bu görü istikrarlı bir ekilde sürdürülmü olup çtihadı Birle tirme görü mesine kadar gerek Ceza Genel Kurulu, gerek Yargıtay 14. Ceza Dairesi, gerekse di er Özel Daireler tarafından Bakanlı a ihbarın zorunlu olmadı ına ili kin verilmi bir karar da bulunmamaktadır.

hbarın zorunlu oldu u sonucuna ula ılması durumunda çok sayıda tutuklunun tahliye olaca ı, bir kısım hükümlünün ise infazlarının durdurulaca ı ön yargısı da do ru de ildir. Zira Ceza Genel Kurulunca 26.08.2018 tarihli ve 1417-302 sayılı karar ile 6284 sayılı Kanun'da tanımlanan iddet kapsamına giren davalar bakımından sanık aleyhine temyiz bulunması hâlinde Özel Dairece aleyhe temyiz de gözetilerek inceleme yapılaca ından anılan Bakanlı ın sanık hakkında açılan kamu davasından haberdar edilmemesinin sonuca etkili olmayaca ı dü üncesiyle sanık aleyhine temyiz bulunan dosyalarda Bakanlı a tebli in sa lanması için tevdi kararı verilmemi olup bu tür dosyalar bakımından tahliye veya infaz durdurmaya yönelik sakınca gündeme gelmemektedir. Aleyhe temyiz bulunmayan dosyalar bakımından ise 17.04.2018 tarihinden itibaren ihbarın zorunlu oldu una karar verilen 81 adet dosyadan sadece birinde tutuklu sanık, tutuklu kaldı ı süre ve ko ullu salıverme süresi dikkate alınarak tahliye edilmi , be adet dosyada ise Özel Dairece verilen onama kararı kaldırıldı ından hükmün kesinle ti i inancıyla cezaevine alınan sanıkların infazların durdurulmasına karar verilmi tir. Bununla birlikte tutuklu yargılanan hiçbir sanık tahliye edilmemi tir.

6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu olmadı ını kabul etmek Ülkemizin Kadına Yönelik iddetin ve Aile içi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözle mesi'nden do an sorumlulu unu yerine getirmesi konusunda önemli bir zafiyete yol açacaktır. Zira Kadına Yönelik iddetin ve Aile içi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözle mesi'nin 66. maddesinde kadınlara yönelik iddet ve aile içi iddete kar ı eylem uzman grubunun (GREVIO), Sözle me'nin taraf Devletlerce uygulanmasını izleyece i belirtilmi , anılan Sözle me'nin 68. maddesinde de GREVIO'nun belirli dönemler hâlinde bu izlemlerine ili kin de erlendirmelerde bulunaca ı ve rapor edece i düzenlenmi tir.

6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında mahkemelerin Bakanlı a ihbarda bulunmasının zorunlu olmadı ının kabulü, kadın cinayetleri ba ta olmak üzere bu kapsama giren di er suçlara ili kin mücadele ve failerin etkin bir ekilde cezalandırılmasını sa lamak bakımından Devletin yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle hak ihlali sonucunu do urabilecektir.

Sonuç olarak yukarıda açıklanan nedenlerle, uluslararası sözle meler ve Anayasa ile güvence altına alınan hak arama hürriyetinin sa lanması ve pozitif ayrımcılık ilkesinin tesisi amacına uygun olarak CMK'nın 234. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince, kamu davasına katılma hakkı bulunan Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesi zorunlulu u bulunmaktadır. 19.12.2019

YARGITAY ÇT HATLARI B RLE T RME BÜYÜK GENEL KURULU KARARINA KAR IOYUM (2019/6 Esas, 13.12.2019 günlü)

I-G R

Gündemde belirtildi i üzere, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay 1. ve 13.Ceza Daireleri kararları arasında ortaya çıkan içtihat uyu mazlı ı üzerine; Yargıtay çtihatları Birle tirme Büyük Genel Kurulu tarafından; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ı'nın 6284 sayılı Yasa kapsamına giren ma durlara (ma durelere) yönelik suçlarla ilgili olarak, “yargılamalardan haberdar edilmesinin zorunlu olup olmadığı” konusu üzerinde de erlendirme yapılmı ve ço unlu un oylarıyla tebligat yapılmasının zorunlu olmadığı na karar verilmi tir.

Oysa, 6284 sayılı Yasadaki düzenlemelerden hareketle, kimi ko ulların varlı ı halinde, Bakanlı ın davadan haberdar edilmesi gerekti i anla ılmaktadır. Bir ba ka deyi le, Bakanlı ın her davadan haberdar edilmesine gerek olmadığı gibi; Bakanlı ın tedbir talebinde bulundu u ve dilekçe verdi i durumlarda haberdar edilmesi gerekir. Aksi takdirde, Bakanlı ın “gerekli görmesi” halinde davaya “katılabilmesinin” anlamı kalmayacaktır (6284, m.20/2). Çünkü Bakanlı a davaya katılma yetkisi verildi ine göre, haberdar edilmemesi dü ünülemez. Yasada Bakanlı a davaya katılma konusunda bildirimde (tebligatta) bulunulmasına yer verilmemesinden hareketle, haberdar edilmesine gerek yoktur denilemez. Yargılamadan Bakanlı ın haberdar edilmesinin gerekip gerekmedi i hususunda anayasa, sözleşme ve yasadaki düzenlemelerin hep birlikte de erlendirilme yapılması gerekir.

Burada yasanın yorumu önem ta ılmaktadır. Yasayı yorumlamak yargının hem yetkisi, hem de görevidir. Çünkü yargıç yasayı yorumlar, yorumda yasanın iradesini ortaya çıkarır. Yasayı yorumlamak kendisini yasanın yerine koymak de ildir. E er her yorumu yargıcın kendisini yasanın yerine koymak olarak kabul edersek, yargıca gerek olmadığı fikrini kabul etmemiz gerekecektir. Yasanın her konuyu öngörerek eksiksiz düzenleme getirdi i söylenemeyece i için, yasama i lemlerinin anayasaya uygunlu u ve giderek uluslar arası sözleşmelere uygunluk denetimi yapılması kabul edilmezdi.

Bir bilim adamının söyledi i gibi, “Yasanın metnini, metnin yasayla ele alabiliriz”. Yargıç, sadece yasayı uygulamakla yetinemez. Yasa açık ve anla ılır de ilse, hak sahibinin yararlanmasını sa layacak biçimde yorumlanması gerekir.

Yargıç, hak sahibini korumak için, her seferinde yasayı yorumlayarak yeniden icat etmelidir. Yasayı, sadece kodlanmış bir program olarak verili bir duruma basitçe uygulamak do ru de ildir. Yargıcın, adil sonuçlara ula bilmesi için, her münferit durumda yeni bir adalet ili kisi icat etmesi gerekir. Bu nedenle, vazedilmiş hukuk, daha geni bir hukukili in yalnızca bir parçasıdır. Hukukun bir kesiti, içinden çıktığı hukukta bir kısım parçalarını bırakır. Hukukun eksik oldu u dü ünülen kısımlarının bütünü içerisinde de erlendirilmesi ve bütünden olasılık dâhilinde yararlanılarak yorum yoluyla hakkın etkin kullanımının sa lanması gerekir.

O halde, somut olayımız bakımından, Bakanlı ın davaya katılabilmesi kabul edildi ine göre, katılmayla ilgili di er hususların, Türk hukukunun di er düzenlemelerinin dikkate alınarak de erlendirilmesi gerekir.

ç hukukumuzda bunun ipuçları açık biçimde bulunmaktadır. Hatta, a a ıda belirtece imiz hususlar,

Bakanlı ın davaya katılabilmesi için dikkate alınması gereken hususların neler oldu unun da objektif ölçütleridir. Sadece yasada Bakanlı a tebligat yapılaca ı konusunda açık hüküm bulunmadı ından hareketle, Bakanlı ın davaya katılmasını sa layabilecek düzenlemeler göz ardı edilmemelidir.

Bir ba ka deyi le 6284 sayılı yasa ile getirilen düzenlemeler, anılan yasada yer alan fiillerle ilgili olarak ma durun kendi haklarını koruyamadı ı, Devlet tarafından kendisine avukat atanmasının da yeterli olmadığı ı, bu nedenle Bakanlı ın bu korumayı gerçekte tirmeye kendisine yardımcı olması gerekti i dü ününcesinden kaynaklanmaktadır. Bu temel husus dikkate alındı ında, Bakanlı ın adli mercilere verdi i dilekçe ile ma durla ilgili tedbir alınmasını istedi i durumlarda, katılma talebinde bulunaca ı dü ünülerek, tebligat yapılması gerekir. Bu gibi hallerin dı ında Bakanlı ın adli organlara ba vurusu yoksa, tebligat yapılmasına da gerek olmayacaktır. Örne in, anne ve babası tarafından fuhu a zorlanan bir kız çocu unun polise sı ınması ve Bakanlık tarafından sı ınma evine alınması ve pe inden yargıçtan tedbir kararı verilmesinin Bakanlık tarafından istenmesi olayında, açılan davaya katılma iste inin olup olmadı ının belirlenmesi bakımından tebligat yapılmasına gerek olmadığı ı söylenebilir mi?

E er, yargılama sırasında Bakanlı a tebligat yapılması kabul edilmeyecekse, yasa koyucu Bakanlı ın bu davalara katılabilece ini neden düzenlemi olsun?

Görü leri alınan ö retim üyeleri, haklı olarak sorulan soruya göre sadece yasada tebligatla ilgili düzenleme olmadığı ından hareket ederek görü lerini bildirmi lerdir. Kural olarak Bakanlı a tebligatta bulunulmaması gerekti ini ben de savunuyorum. Ancak bunun istisnasının, Bakanlı ın di er ma durlar gibi dilekçe vererek i i takip etmesi veya yargıçtan tedbir kararı verilmesini istemesi hallerinde açılacak davalara katılıp katılmamada takdir yetkisini kullanabilmesi için tebligatta bulunulması gerekti ini savunuyorum. Bu nedenle, yüksek ço unlu un yargılamada Bakanlı a tebligat zorunlulu u olmadığı ına ili kin görü üne, belirtti im istisnai durumlarda bildirim yükümlülü ünün oldu u görü ümle kar ı oy kullanmaktayım.

A a ıda bu konuya ık tutan düzenlemeler üzerinde duraca ım.

II-6284 sayılı Yasa'daki Düzenlemeye Göre Katılma Mümkündür

6284 sayılı Yasa'nın adı, "Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanun"dur. Yani bu yasa hem aileyi, hem de kadına kar ı İddetin önlenmesi amacıyla kabul edilmi tir.

6284 sayılı Yasa'nın 20/2 nci maddesindeki düzenlemeye göre, "Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan İddet veya İddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çeki mesiz yargıya katılabilir".

Bakanlık davaya "katılabilir" dendi ine göre, katılmayabilir de. Bakanlı ın dı ındaki tüm ma dur ve suçtan zarar görenler için de "katılabilirler" kavramına yer verilmi tir (5271, m.237/1).

Öyleyse, katılmaların zorunlu olmadığı ına göre, tebligatın da zorunlu olmadığı ını neye dayanarak kabul edece iz?

Katılma, ma dur veya suçtan zarar gören için bir hak ve hak arama yöntemidir. Hem de Devlet'in, tüm haklarda oldu u gibi, bu hak bakımından da, hakkın etkin kullanımını sa layacak sistemi getirme yükümlülü ü vardır.

Devlet'in bir hakkı sadece tanınması ve hakkın etkin kullanımını sa lamaması, insan haklarına saygılı (1982 Anayasası, m.2), insan haklarına dayalı (1982 Anayasası, m.14/1), hukuk devleti ilkesini

benimsemi (1982 Anayasası, m.2) ve bu ilkelere Cumhuriyetin nitelikleri arasında yer vermi ve bu ilkelerin de i tirilmesinin teklif edilmesi ve de i tirilmesinin yasak olarak kabul edildi i (1982 Anayasası, m.4) bir anayasal düzende, hakkın etkin kullanımının sa lanması bir yana, bu husustaki engellerin kaldırılması da Devlet'in görevleri arasındadır (1982 Anayasası, m.5).

Dolayısıyla, suç ma durları ile suçtan zarar gören için getirilen, adli yargı düzenindeki ceza davalarına katılma hakları gibi, ilgili Bakanlı ın da ma dur hakkını korumak için davaya katılma yetkisi vardır. Hak, devleti idare edenler bakımından bir yetki kullanımımıdır. Bakanlık burada, 6284 sayılı Yasa kapsamındaki suçlar bakımından, ma durların haklarını elde edebilmeleri için yetki kullanmaktadır.

Di er ma dur ve suçtan zarar görenler gibi, Bakanlı ın da katılma yetkisi vardır. Yasa koyucu burada farklı düzenleme getirmemi tir. Yasa koyucunun burada, suç ma duru ve suçtan zarar görenden farklı düzenlemesi, Bakanlı ın katılma konusunda, “gerekli görmesi hâlinde” davaya katılabilir biçimdedir. Bakanlı ın hangi hallerde “davaya katılmayı gerekli görece i” tamamen takdiridir. Aynı takdiri, suçun ma duru ve zarar göreni de kullanmaktadır. Dolayısıyla katılma konusunda takdir bakımından suçtan do rudan ma dur olan veya zarar görenler ile Bakanlı ın katılması konusunda farklılık bulunmamaktadır.

III-Bakanlı ın Takdiri

Yasa koyucunun Bakanlı a davaya katılma yetkisini kullanabilmesi için açıkça düzenleme getirmemesi, Bakanlı a hiç tebligat yapılamayaca ı anlamına gelmez.

Yasa koyucu, Bakanlı ın “gerekli görmesi” halinde katılma isteyebilece ini kabul etmekle, hangi durumlarda bu yetkinin kullanılabilece ini de ortaya koymu tur. Özellikle tedbirlerle ilgili düzenlemelerden hareket edildi inde, Bakanlı ın gerekli görme durumları ortaya çıkabilir.

Bunlar, 6284 sayılı Yasa'da belirtilmi tir. Yasa'nın “Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere li kin Hükümler” ba lıklı kinci Bölümünde, mülki amir (6284, m.3) ve Yargıca (6284, m.4-5) tedbir kararı alma yetkisi verilmi tir.

Özellikle Yargıç tarafından verilen tedbir kararları ve bu kararların tebli inin kabul edilmesi, tedbir kararına konu suçlar bakımından Bakanlı a tebligat yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Yasa'da tedbir kararı istemeye yetkili ve görevli makamlar gösterilmi tir. 6284 sayılı Yasa'nın 8 nci maddesindeki düzenlemelere göre, “tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının ba vurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ula ılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir” (m.8/1); “tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak iddet veya iddet uygulanma tehlikesinin devam edece inin anla ıldı ı hâllerde, resen, korunan ki inin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya eklinin de i tirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir” (m.8/2); “koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, iddetin uygulandı ı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekle tirmeyi tehlikeye sokabilecek ekilde geciktirilemez” (m.8/3), “tedbir kararı, korunan ki iye ve iddet uygulayana tefhim veya tebli edilir. Tedbir talebinin reddine ili kin karar ise sadece korunan ki iye tebli edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı iddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebli edilir” (m.8/4); “tedbir

kararının tefhim ve tebliği ilemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde iddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır” (m.8/5); “gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak baskısına veren, iftihar eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır” (m.8/6).

Öyleyse, Bakanlık tedbir kararı istemiyle, aynen savcılığa dilekçe veren suç mağduru veya suçtan zarar gören gibi, verilecek kararın kendisine tebliği gerekir. Aksinin kabulü mümkün değildir.

Kaldı ki, Yasa'nın 10 ncu maddesinde, tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, “Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet savcılığına veya kollu en seri vasıtalarla bildirilir” (m.10/1); “Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir” (m.10/2); “tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır” (m.10/4); “tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez” (m.10/5); “hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülki amirin, acele hâllerde kolluun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir” (m.10/6).

IV-Bakanlığa Cevap Zorunluluğu

Görüldüğü gibi, tedbir kararının Bakanlığa bildirilmesini kabul eden yasa koyucu, hakkında tedbir kararı verilen kimse ile ilgili olarak savcılık veya mahkemelerce yapılacak işlemi takip etme yetkisini de vermiş olmaktadır. Aksi takdirde özel yasa çıkarmanın, Bakanlığın özel olarak bu konuda yetkilendirilmesinin anlamı olmaz.

Bakanlığa tedbir kararı alınmasını isteme yetkisi verilmesi (6284, m.8/1) göre, mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir (6284, m.3) veya yargıç tarafından verilecek “koruyucu” (6284, m.4) ve “önleyici” (6284, m.5) tedbir kararlarının ayrıca Bakanlığa bildirilmesinin de kabul edilmesi kapsamında (6284, m.10), tedbir kararı sonrası yapılacak işlem nezarretmesi için Bakanlığa tebligat arttır.

Bakanlığa tebligat, yapılacak her işlem için değil, Bakanlığın dilekçe vererek adli organları harekete geçirdiği durumlar için zorunludur. Aksi takdirde Bakanlığın 6284 sayılı Yasayla böyle bir düzenleme getirmesinin veya böyle bir düzenlemeyi yürürlükte tutmasının anlamı olmaz.

V-Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Bu Konuda Takip Birimleri Oluşturması

Dünya'daki gelişmeler gözetilerek, aile ve kadının korunmasına ilişkin uluslararası sözleşmelerin kabul edilmesi; ülkemizin bu tür sözleşmelere yerinde olarak imza koyması, bu konuda Bakanlığın görevli ve

yetkili kılınmasının özü, aile ve kadının korunmasının sağlanmasıdır.

Devlet, her gün gözümüz önünde gerçekleşen aile ve kadına karşı cinsel ve cinayet suçlarının önlenmesi için, Anayasa'nın 5 nci maddesindeki düzenleme gereğince görevini böyle bir yasal düzenlemeyle gerçekleştirmeyi düşünmüştür. Devlet, bu tür olaylar karşısında seyirci kalmayı düşünmemiştir. Dünyada artık madur hakları kavramı gelişmekte ve bu konuda alabildiğince tedbirler düşünülmekte ve alınmaktadır. Bizde de, 6284 sayılı yasayla getirilen düzenlemeyle, konuya Devlet'in en üst düzeyde hassasiyet göstereceği tüm dünyaya açıklanmıştır. Öyleyse, çağdaş dünyaya ilan edilen bir koruma sisteminin işletilmesinin sağlanması yerine, yasanın işletilmemesi gözetilerek, kesinleşmiş hükümler bakımından da tebligat yapılmadığı gerekçesiyle başvuruların önüne geçilmesi için, yargılamada tebligat zorunluluğunun olmadığı kabul edilmesi, yasanın iradesine uygun sayılamaz. Tebligat yapılmasının kabul edilmesinin, kesin hükümler bakımından "kaos" yaratacağı yönündeki yaklaşım hukuki sayılamaz. Madur hakkının korunması için getirilen bir düzenlemenin uygulanmaması "kaos" iken, geçmişte bir kısım dosyalarda tebligatın uygulanmaması nedeniyle bundan sonra uygulanmasının "kaos" olarak nitelenmesi, hukuk devletinin yerleştirilmesine engel olacak bir yaklaşımdır. Yasa çıkarılmamalı, ya da çıkarılmış ve yürürlükte uygulanmalıdır. Uygulanmasına zorluk varsa, yasa, hakkın kullanımına kolaylık getirecek biçimde yorumlanmalıdır.

6284 sayılı Yasayla, hem bu tür suçların önlenmesi için tedbirlerin alınması, hem de idilen suçlarla ilgili olarak madur/ma dure'nin yanında bulunarak O'nun haklarının aranmasına hizmet etmesi için, Bakanlığın gerekli görmesi halinde davaya katılması kabul edilmiştir.

Devletin kolluk güçlerinin, savcılarının, yargıçlarının olmasına rağmen, Bakanlığın hak araması/arayabilmesi için bu konuda yetkilendirilmesi, mahkemelere güvensizlik olarak düşünülmemelidir. Çünkü, örneğin, hakkını arayamayan, duruma göre ikayetten vazgeçirilen madurenin hakkını Bakanlığın katılma yetkisini kullanarak koruması gerekebilir. Öldürmeye teşebbüs veya aile içi ırza geçme olaylarında, aile içinde kalması için ikayetten vazgeçirtmelerin olduğu bilinen bir gerçektir.

Te bu gibi durumlarda, Bakanlığın haberdar edilmesi halinde, gerekli görerek davaya katılmasının sağlanması, tarafı olduğu sözleşmeler, anayasamızdaki düzenlemeler (Anayasa, m.10/1, m.17, m.41 ve 90) ve 6284 sayılı yasanın hükümlerinin gereklerindedir.

Cumhuriyet savcısı varken Bakanlığın bu işle ilgilenmesine gerek olmadığı görüşü, yasa koyucunun Bakanlığa verdiği katılma yetkisi (6284, m.20/2) karşısında temelsiz kalmaktadır. Yargıçlar da, memurlar ve diğer kamu görevlileri gibi, anayasa ve yasayla bağlanırlar (Anayasa, m.129/1). Hatta yargıçlar, anayasa, yasa ve hukuk ile de bağlanırlar (Anayasa, m.138/1). Dolayısıyla yargıçlar, anayasa ve yasadan daha geniş düzenleme getiren hukuk ile de bağlanılarak, hakların korunmasında, diğer kamu görevlilerinden farklı bir görev ve yetkiyle donatılmışlardır. Bu durumda yargıçların, hakların korunmasındaki işlevi, somut olayımız bakımından, Bakanlığın davaya katılıp katılmamasını sağlamak için, tebligat yapmasını sağlamaktır. Yargıç, Bakanlığın davaya katılmasının gerekli olup olmadığı veya katılsa da katkısının olup olmayacağı konusunda değerlendirilmemelidir. Yargıç, yukarıda belirttiği gibi, Bakanlığın tedbir isteminde bulunması veya dilekçe vererek işin takipçisi olduğunu ortaya koyduğu her durumda, davaya katılıp katılmama hususunda değerlendirilmemesi için Bakanlığın haberdar

etmekle yükümlüdür.

Yasada açıkça tebligattan söz edilmemesine rağmen, Bakanlık'ın davaya katılabileceğine yer verilmesi karârında (6284, m.20/2), mahkemenin kural olarak tebligat yapmasına gerek yoktur. Ancak, Bakanlık, tedbir alınması için dilekçe vermişse, ma'durun u radı ı hukuksuzluklar nedeniyle sı ınma evine aldığı ma'durun durumunu kollu a veya adliye'ye intikal ettirmişse; tüm ma'durlar gibi Bakanlık'ın da yasal yetkisini kullanarak, kovu turmaya yer olmadığı ma'ili kin karara kar ı yasa yoluna ba vurabilmesi veya dava açılması sa katılıp katılmama konusunda takdirini kullanabilmesi için Bakanlık'a tebligat yapılması gerekir.

VI-E itlik Açısından

Anayasa'daki düzenlemeye göre, "Kadınlar ve erkekler e it haklara sahiptir. Devlet, bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler e itlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz" (m.10/2). Görüldü ü gibi, anayasa koyucu kadın erkek e itli inin sa lanması, e itli in ya ama aktarılması için kadınlarla ilgili düzenlemelerin e itli e aykırılık olu turdu u ekinde bir "yorum yasa ı" getirmiş tir. Yani, kadının haklarının korunması için 6284 sayılı Yasayla getirilen ve aile ve kadını ilgili suçlar bakımından aile Bakanlık ı'nın davaya katılabilemesinin sa lanması e itlik ilkesine aykırı sayılamayacaktır. Dolayısıyla, anayasa ve yasa koyucunun aile ve kadını korumaya yönelik düzenlemenin yorumunda, bunların haklarını koruyacak biçimde de erlendirme yapılması gerekir.

Anayasadaki düzenleme üzerine, aile ve kadının korunması konusunda yasal düzenleme getirilmiş tir. Yasal düzenleme anayasanın gere inin yapılarak, kadının korunmasının sa lanması için, Aile Bakanlık ı'nın her ma dur için de il, 6284 sayılı Yasa kapsamında kalan ki ilere kar ı i lenen suçlar bakımından, farklı ve bu ma'durları korumak için getirilmiş tir.

Aslında anayasa ve yasadaki bu düzenlemeler, aile ve kadının korunması için etkin ba vurunun sa lanması için getirilmiş tir.

Adalet eri im bir hak olarak kabul edilmektedir (Coulon, Jean-Marie/Roche, Marie-Anne Frison: "Le Droit d'Accès à la Justice", Sous La Direction de Rémy Cabrillac/Marie-Anne Frison-Roche ve Thierry Revet, Les Libertés et Droits Fondamentaux, Dalloz, Paris 2001, s.437 vd.). Adalet eri im konusundaki bir çalı mada, yeni yasa, yeni yargıç ve yeni yargı eti ine dikkat çekilmektedir (Coulon, Jean-Marie/Roche, Marie-Anne Frison, 2001, s.438, dipnot:1'de, E.Michelet: Nouveau Code, Nouveau Juge, Nouvelle Éthique, in Mélanges R.Perrot, Dalloz, 1996, pp.277-297). Adalet eri im bir hak oldu u için, bu hakkın kullanımı yoluyla yasanın yorumu, anla ılabilirli i ve dolayısıyla yararlanılabilirli i sa lanmakta, içtihatlar bu ekinde olu maktadır. Böylece yorum, adalet katkıda bulunma anlamını ta ımaktadır (Coulon, Jean-Marie/Roche, Marie-Anne Frison, 2001, s.440-441). Hakların sadece tanınması yetmez, devlet hakları tanınmanın yanında bunlardan etkin yararlanma olanaklarını da sa lamak zorundadır. Hukuk devleti bunun için vardır. Eri im hakkı, haklara kavu abilmenin en ba ta gelen yollarından biridir. Ancak eri im hakkı sayesinde haklardan etkili biçimde yararlanma olana ı bulunabilir. Eri im hakkı, yargıçtan yorum yoluyla hakkını istemez. Çünkü yargıç kararıyla, soyut olarak düzenlenmiş hakkın somutla tırılması ve yararlanılabilir hale getirilmesine katkı vermek zorundadır. Somut olayımızda ise Bakanlık; suç ma'durunun hakkının aranması konusunda yasayla yetkilendirildi i için, ma'durun hakkını

arayan organdır. Bakanlı ın davaya katılma konusundaki giri imi yoluyla ma durun hakkının elde edilip edilmemesi veya elde edilebilip edilmeyece inin takdiri yargıca ait olamaz.

Bireyler, devlet dahil herkes her konuda kendilerini haklı görebilirler. Ancak bireyler aralarında çıkan anla mazlıkları yargıya ta ıyarak, sübjektif de er yargılarının somutla masının sa lanmasını isterler.

Yargı organlarının adalet da ıtmaktan kaçınma yetkileri yoktur. Anayasamız bunu, “hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz” biçiminde düzenlemi tir (m.36/2). Adalet da ıtımından kaçınılması, hakkı teslim etmekten de kaçınma demektir (Coulon, Jean-Marie/Roche, Marie-Anne Frison, 2001, s.443). Adalete eri im hakkı, yargıya ba vurma (dava açma), güvence olu turan yasa yollarına ba vurma ve yargı kararının uygulanmasının sa lanmasını isteme haklarını güvenceye almaktadır (Coulon, Jean-Marie/Roche, Marie-Anne Frison, 2001, s.446-449). Temyiz yasa yolu, eri im hakkının adli yargıda zirveye ula masını sa lamaktadır.

Bakanlı ın davaya katılma yetkisini kullanabilmesine olanak verilmemesi, aile ve kadının korunmasına ili kin düzenlemelerle çeli ir.

VII-Sonuç

Anayasa, yasa ve tarafı oldu umuz uluslar arası sözleşmelerdeki düzenlemelerde, aile ve kadının korunması amaçlanmı tir. Özel yasa çıkarılması da bunu göstermektedir. Yasada, Bakanlı a dava ile ilgili bildirim (tebligat) konusuna yer verilmemi ise de, davaya katılma bakımından ma dur ve suçtan zarar görenle ilgili olarak hangi i lem yapılıyorsa, Bakanlık bakımından da aynı i lemin yapılması gerekir. Yasada ma dur ve suçtan zarar gören ile Bakanlı ın katılması bakımından farklılık yaratılmı ise de; Bakanlık suçtan do rudan zarar gören olmayıp, aile ve kadının korunmasında yetkili ve görevli kılınmı tir. Dolayısıyla, Bakanlı ın takdirine göre çok önemli oldu unu dü ündü ü suçların ma durlarının özel olarak korunmasını istemesi halinde adli makamlara dilekçe vererek veya tedbir talebinde bulunarak, davayı takip iradesini ortaya koydu u durumlarda yargılamadan haberdar edilmesi gerekir.

Özetle; Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ı'nın, 6284 sayılı Yasanın 10 ncu maddesindeki düzenlemeler dikkate alınarak;

1-Adli organlara dilekçe vererek, aile ve kadına yönelik suçlar bakımından i lem yapılmasını istedi i,

2-Tedbir kararı verilmesi için talepte bulundu u durumlarda,

Bakanlı ın yargılamadan haberdar edilmesi gerekir.

Yargıç tarafından verilen tedbir kararının Bakanlı a tebli inin kabul edilmesi ve zorunlu kılınması kar ısında (6284, m.10), Bakanlı ın katılma iradesinin ortaya kondu unun kabul edilmesi gerekir.

Bu gibi durumlarda Bakanlı ın davaya katılmak için, “gerekli gördü ü” (6284, m.20/2) dü üncesinden hareket edilmelidir. Çünkü Bakanlık bu iki halde, olayın toplumsal ve bireysel önemini kabul etmi ve i lem yapılması için harekete geçmi demektir. O halde bu iki halde Bakanlı ın bilgilendirilmesi zorunludur.

Bu iki halin dı ında Bakanlı a tebligat yapılması konusunda yasada sessizlik söz konusu oldu u için, tebligata gerek olmadı ı dü üncesindeyim.

Bu itibarla, yüksek ço unlu un, Bakanlı ın adli mercilere dilekçe vererek davayı takip ve tedbir

alınmasını istediği davaları da kapsayacak biçimde, yargılama sırasında davayla ilgili olarak Bakanlıkça tebligatın zorunlu olmadığı yönündeki yaklaşımına ilişkin olarak edilmemiştir.

YARGITAY BAĞKANLIĞINA

Konu : 2019/6 Esas sayılı Çiğiradi Birleştirme Kararı

Anayasamızın 36.maddesinde hak arama özgürlüğü ile ilgili düzenleme yapılarak, herkesin meşru yollarla yollardan yararlanarak yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda, kişisel davaya yer verilmediğinden mağdur ve şikâyetçiye önemli haklar tanınmıştır.

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda mağdurun şikâyetçiye bildirilmesini zorunlu kılan bir düzenleme bulunmadığı halde, 5271 sayılı CMK'nın 233.maddesinde; mağdur ile şikâyetçinin, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hakim tarafından çağrılarak dinleneceği belirtilmiştir, 234.maddesinde mağdur ile şikâyetçinin hakları düzenlenmiştir.

CMK'nın 234.maddesine göre; mağdur ve şikâyetçi maddede yazılı diğer haklar yanında, kovuşturma evresinde mağdurun haberdar edilme, kamu davasına katılma haklarına sahiptir.

CMK'nın 237.maddesine göre de; mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar kamu davasına katılabilirler.

Kamu davasına katılma usulüne ilişkin düzenleme de CMK'nın 238.maddesinde yapılmıştır.

Kamu davasına katılma hakkı ve usulü ile ilgili genel kural ve düzenlemeler 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer almasına rağmen, bazı özel kanunlarda da katılma hakkı ve usulü konusunda kolaylaştırıcı düzenlemeler bulunmakta ise de bu düzenlemelerde de bir yeknesaklık yoktur.

Örneğin; 5411 sayılı Bankacılık Kanununda, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda katılma hakkı ile birlikte katılma usulü konusunda da düzenleme yapıldığı halde, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun Ek-2.maddesinde ilgili bakanlığın, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 20/2.maddesinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın kamu davasına katılma talebinde bulunmalarına olanak sağlanması, katılma usulüne ilişkin ayrıca bir düzenleme yapılmamıştır.

Özel kanunlarda kamu davasına katılma talebinde bulunmaya olanak sağlanmasına rağmen katılma usulü konusunda bir düzenleme yapılmaması Ceza Muhakemesi Kanununun katılmanın temelini oluşturan maddelerinin uygulanmasına engel olamaz. Zira asıl olan özel kanunun kamu davasına katılma talebinde bulunmaya olanak sağlamasıdır. Özel kanunlarda ayrıca katılma usulü konusunda kolaylaştırıcı düzenleme yapılması zorunlu değildir. Kanun koyucu isteseydi 5411, 5607, 3628, 6362 sayılı kanunlarda yaptığı düzenlemeyi 6284 sayılı kanunda da yapardı ekindeki dar ve kısıtlayıcı yorumla 5271 sayılı CMK'nın getirdiği en önemli haklardan birisi olan kovuşturma evresinde mağdurun haberdar edilme hakkı yok

sayılamaz.

Bu nedenle kamu davasına katılma talebinde bulunma hakkı olanın CMK'nın 234.maddesi uyarınca duru madan haberdar edilme hakkının da bulundu unun kabulü zorunludur. Kamu davasına katılma hakkı olana kovu turma evresinde iddia ve kanıtlarını sunma olana ının sa lanması da ancak duru madan haberdar edilmesiyle mümkündür.

Yukarıda açıkladı ım nedenlerle 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Kar ı İddetin Önlenmesine Dair Kanununun 20/2.maddesi uyarınca, bu kanunun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında, kovu turma evresinde mahkemesince Aile, Çalı ma ve Sosyal Hizmetler Bakanlı ının davadan haberdar edilmesinin zorunlu oldu u görü ünde oldu umdan "de ildir." ekindeki ço unluk görü üne katılmıyorum.16/12/2019

